Զ. ՏԱՐԻ 1708 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 14 ՀՈՌԻ 4382 — Հ. Տ. 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1889 — Ն. Տ. 5 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1889 — ՀԻՋՐ. 9 ՍԷՖԷՐ 1307 — ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ [illegible]
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
[illegible] ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլիս	[illegible]	160
»	»	80
»	»	40
Գաւառաց	»	200
»	»	100
Օտար երկ.	[illegible]	56
»	[illegible] »	28

[illegible]

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1889

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

[illegible]
ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՈՒՑ

Բերկրաւէտ լուրեր կուգան Կեսարիայէն․ Վարդավառի տօնին առթիւ գեղեցիկ հանդէսներ կատարուած են Ս. Կարապետի Վանուց մէջ, ուր, ի ներկայութեան խուռն բազմութեան ուխտաւորաց և այցելուաց, հռչակուած է բացումն Եկեղեցական Նոր Վարժարանին․ Կեսարացիք բարեպաշտ ժողովուրդ են, և մասնաւոր պատկառանօք կը սիրեն իրենց Ս. Կարապետի Վանքն, որ իւր աւանդական և բարեպաշտական մեծ նշանակութենէն զատ, անցեալոյն մէջ Կեսարիոյ Թեմին արժանաւոր եկեղեցականներ տուած լինելու առաւելութիւնն ունէր․ Դժբախտաբար, վերջին տարիներս ամլութեան դատապարտուած էր այս անուանի հաստատութիւն, որ միայն իբրեւ ուխտատեղի կը ծառայէր, այն ալ ո՛չ առաջուան փայլով․ Նորընծայ Առաջնորդ Գեր. Տ. Տաճատ Ծ. վարդապետ Պալեան, բնիկ Կեսարացի, գործունեայ եկեղեցական մ'է, և իւր առաջնորդական պաշտօնավարութիւնը զանազան բարեկարգութեամբք նշանաւոր հանդիսացնելու նախանձախնդրութիւն կը ցուցնէ, որով իւր հայրենակցաց ջերմ համակրութեան կ'արժանանայ․ Կեսարացիք քանի տարիէ ի վեր փափաք կ'արտայայտէին առաջուան արդիւնաւոր վիճակը տալու Ս. Կարապետի Վանուց, բայց դրամական խնդիրն և տեւական կարգադրութեան մը մասին վստահութեան նուազութիւնն արգելք կը լինէին բարեմիտ տրամադրութեանց արդիւնաւորման․ Նոր Առաջնորդին օրով վերջապէս կարելի եղած է հիմնաւոր կարգադրութիւն մ'ընել, շնորհիւ առատաձեռնութեան Ազն. Խաչեան Եղբարց․ Պայմանագիր մը կնքուած է Ս. Կարապետի Վանուց Վարչութեան և Խաչեան Ազն. Յովհաննէս և Մկրտիչ էֆէնտիներու, որուն տրամադրութեանց համեմատ, յիշեալ Վանքին մէջ կը բացուի Ժառանգաւորաց Վարժարան, ուսման ծրագրի մը համաձայն, որ Ազգ. Վարչութեան Ուսումնական Խորհրդէն պատրաստեալ և Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ վաւերացեալ է, հնգամեայ շրջանով․ Առաջին շրջանը ներկայ սեպտ. ամսոյ մէկէն սկսած է․ Վարժարանին նպատակն է «Կեսարիոյ Թեմին համար ազգային պաշտօնեաներ պատրաստել․ Այս վարժարանի աշակերտը կա՛մ վանական վարդապետ պիտի լինի, կամ քահանայ նոյն Թեմի գիւղերէն միոյն, կամ վարժապետ․ Այս երեք վիճակներէ մին ընդունելու պարտաւորեալ է ամէն աշակերտ որ այս վարժարանի խնամքը վայելեց»․ Աւանդելի ուսմունք են հայերէն, թուրքերէն, ֆրանսերէն, կրօնագիտութիւն, թուաբանութիւն, աշխարհագրութիւն, պատմութիւն ազգային և ընդհանուր, բնական գիտելիք, երգեցմունք, գեղագրութիւն, գծագրութիւն, առողջապահական գիտելիք, Ազգ. Սահմանադրութեան, եկեղեցական իրաւասութեանց և թեմական բաժանմանց ծանօթութիւնք, եւն․ Աշակերտաց տարիքը 12-14 պիտի լինի․ Աշակերտք պիտի ընտրուին անպաշտպան որբ տղայոց մէջէն, բաւական է որ ուշիմ և ընդունակ լինին․ Կատարեալ առողջութեան հետ պէտք է ունենան վայելչութիւն հասակի և ձայնի ներդաշնակութիւն․ Հնգամեայ շրջանը չաւարտած աշակերտ վարժարանէն ելնելու ազատ չէ, և յաւարտ ընթացից, պէտք է նշանակեալ երեք վիճակներէ մին ընդունի․

Ս. Կարապետի Վանուց Վարչութիւնը պարտաւորութիւն ստանձնած է ձրի ընդունիլ քսան աշակերտ, ո՛չ աւելի ո՛չ պակաս, և այս աշակերտք պիտի կոչուին Գէորգ Խաչեան սաներ, յանուն Խաչեան Եղբարց հանգուցեալ հօր․ Հինգ-վեց կամ աւելի թոշակաւոր աշակերտք կրնան ընդունուիլ, ըստ ներելոյ շէնքին․ Վանուց Վարչութիւնը քսան ձրիավարժները պիտի ընդունի գիշերօթիկ, պիտի սնուցանէ և հագուեցնէ, և ըստ ծրագրին կանոնաւոր ուսում պիտի աւանդէ․

Ասոր փոխարէն, Խաչեան Եղբարք եւս յօժարակամ պարտաւորութիւն ստանձնած են ինն հարիւր օսմ. ոսկեոյ վճարում ընել քսան ձրիավարժներու հինգ տարուան շրջանի ծախուց համար․ Առաջին տարին 144 ոսկի պիտի վճարեն, երկրորդ տարին՝ 168 ոսկի, երրորդ տարին՝ 180; չորրորդ տարին 192 և վերջին տարին 216 ոսկի, ըստ աճման ծախուց համեմատութեան, ծրագրին աստիճանաբար ընդարձակման պատճառաւ․

Կեսարիոյ Առաջնորդին նախագահութեան ներքեւ հինգ տարւոյ համար Վարժարանի Խնամակալութիւն մը հաստատուած է, չորս անդամներէ բաղկացեալ, որոց երկուքն ընտրուած Կեսարիոյ Գաւառական Ժողովոյ կողմէ՝ Առաջնորդին հետ խորհրդակցութեամբ, և միւս երկուքն Խաչեան Եղբարց կողմէ նշանակուած․

Խնամակալութիւնն ըստ կանոնագրի կատարելով ձրիավարժից ընտրութիւնը, կը ներկայացնէ Խաչեան Եղբարց հաւանութեան, հանդերձ կենսագրական տեղեկութեամբք, և կը պարտաւորի վեց ամիսն անգամ մը տեղեկագրել աշակերտաց կրթական վիճակն և քննութեանց արդիւնքն․

Ամեն տարի Ս. Գէորգի տօնին օրն հանդիսաւոր պաշտօն և Ս. Պատարագ պիտի մատուցուին Վանքին մէջ ի հանգիստ հոգւոյ բարեյիշատակ Գէորգ Խաչեանի․

Ասոնք են գլխաւոր տրամադրութիւնք Պայմանագրոյն, որ երկուստեք ստորագրուած է երեք օրինակ, և Կեսարիոյ Գաւառական Ժողովոյ կողմէ ընդունուած, Ազգ. Վարչութեան Ուսումնական Խորհրդէն վաւերացուած և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ ի գործադրութիւն հրամայուած է․

Աւասիկ շատ գրական կարգադրութիւն մը, յորում Կեսարացւոց գործնական ոգին իւր բովանդակ պայծառութեամբ կ'երեւայ․ Եկեղեցական Վարժարանք շատ հին հաստատութիւններ են մեր մէջ, բայց առաջին անգամն է անշուշտ որ այս տեսակ կարգադրութեամբ մը Եկեղեցական Վարժարան կը բացուի․ Բայց իւր նորութիւն իսկ այս կարգադրութեան ամենէն ուշագրաւ հանգամանքն է․ Խաչեան Եղբարք կրնային մէկ անգամէն կլորիկ գումար մը նուիրել Ս. Կարապետի Վանքին մէջ Եկեղեցական Վարժարանի բացման համար․ Բայց լաւագոյն առատաձեռնութիւնք անո՛նք են որ շրջահայեաց ոգւով և իմաստուն հեռատեսութեամբ կը յղացուին, և գրական երաշխաւորութեամբք կը շրջապատուին՝ ակնկալուած պտուղներն արտադրելու համար․ Այս հարկաւոր պայմանները միացեալ կը տեսնենք արդի կարգադրութեան վրայ, որ ապահով ենք թէ հետեւելի օրինակ կրնայ լինել ուրիշ Վանքերու Վարչութեանցն․ Իրենց գտնուած Թեմերուն համար ինչո՞ւ եկեղեցական և կրթական պաշտօնեայներ չպատրաստեն Կարնոյ, Երզնկայի, Սեբաստիոյ, Տարօնոյ, Վասպուրականի և ուրիշ բազմահայ գաւառներու Վանքեր, որոց արդիւնաւորման հոգ չի տարուիր բնաւ․ Առաջնորդ մը, բարենախանձ Վանահայր կամ վանական վարչութիւն մը, դրամական չափաւոր նպաստի մը շնորհիւ, կարող են շատ բաներ ընել, ինչպէս օրինակը կուտայ Կեսարիոյ Ս. Կարապետն․ Այս Վանք վերջին տարիներս ո՛չ աւելի հարուստ, ո՛չ աւելի բարեկարգ, ո՛չ աւելի արդիւնաւոր էր քան հայաբնակ գաւառաց ուրիշ կարգ մը մեծամեծ վանքեր․ և նոյն բարերարութիւն, նոյն գործունէութիւն, նոյն հոգածութիւն որով Կեսարիոյ այս Վանք կ'օժտուի յուսալից հաստատութեամբ մը, կրնան ո՛չ նուազ գովելի արդիւնքներ տալ ուրիշ Վանքերու մէջ ալ․

Որուն շատ տրուած է՝ շատ կը պահանջուի անկէ, ըստ Տէրունական պատուէրին, և Կեսարիոյ Թեմին իմացական ու բարոյական յառաջդիմութիւնը Կեսարացւոց համար հոգածութեան մեծագոյն առարկայ պէտք է լինի․ Մայրաքաղաքիս բարեկեցիկ դասուն մէջ ո՛չ մէկ գաւառ աւելի փայլուն կերպիւ ներկայացեալ է քան Կեսարիա, և բնական է ակնկալել որ Գեր. Տաճատ Ծ. Վ. Պալեան իւր հարուստ հայրենակիցներէն մեծագոյն չափով աջակցութիւն գտնէ՝ Կեսարիոյ վարժարաններն աւելի արդիւնաւոր վիճակի մէջ դնելու և գիւղերու մէջ դպրոցներ բանալու, կամ գտնուածները բարւոքելու համար, և Ս. Կարապետէն զատ Թեմին միւս Վանքերն եւս հանրօգուտ հանդիսացնելու համար․ Գաւառացիք մինչեւ որ իրենց գաւառը չսիրեն՝ չի կրնար ըսուիլ թէ իրենց Ազգը կը սիրեն․ Charity begins at home. Մարդ բարեգործութիւնն իրմէն և իւրայիններէն կը սկսի․ Գաւառացւոց, այսինքն Ազգիս ստուարագոյն մասանց օգտին համար պէտք է մաղթենք որ իրենց գաւառներէն հեռանալով յաջողութիւն գտած ազգայինք չմոռնան իրենց ծննդավայրերն․ Ո՛չ միայն բնական իրաւամբ, այլ և մեր ժողովրդեան յատուկ եղած պայմանաց ու հանգամանաց բերմամբ, կրնանք և պարտինք ըսել թէ ամեն գաւառ իւր զաւակաց քսակին ու սրտին վրայ առաջին իրաւունքն ունի․ Այս բնական զգացման գեղեցիկ և բազմարդիւն գործադրութիւնն ըրած է նաեւ այն մեծ Բարերարն՝ Սանասարեան, բնիկ Վանեցի, օժտելով և պահպանելով Վանայ մէջ աղջկանց վարժարան մը, և մերձակայ գաւառի մը մէջ ալ հիմնելով արական վարժարան մը, որոյ գովեստը կ'ընէինք դեռ անցեալ օր․

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ՀԱՄԱԺՈՂՈՎՔ Ի ՓԱՐԻԶ

Պ. Թիւաա իրաւունք ունէր գովելու Արուեստահանդէսի առթիւ ի Փարիզ գումարուած 70ի չափ Համաժողովներն, իւր բանախօսութեամբ զոր երէկի թուով ներկայացուցինք մեր ընթերցողաց․ Այս Համաժողովներէ մին զբաղեցաւ կրթական խնդրով․ Փարիզի Քաղաքային Խորհուրդն իւր հովանաւորութեան ներքեւ գումարուած այս ժողովոյ ծախուց համար գումար մը յատկացուցած էր․ Ինչպէս դիւրին է գուշակել, ժողովականք բաց մեծի մասին ուսուցիչք էին, և երկու սեռերը գրեթէ հաւասարապէս ներկայացեալ էին․ Շատ մը ռուս եւ լեհ ուսուցիչք ներկայ էին, նաեւ պատուիրակներ կամ պատուիրակուհիներ Պելժիայէն, Իտալիայէն, Անգլիայէն և Զուիցերիայէն․ Վիճաբանութեանց ընթացքէն երեւցաւ թէ Համաժողովն «ազատ կրթութիւն» ըսելով կ'իմանայ կղերական և պաշտօնական միջամտութենէ զերծ ձեւը․ Համաժողովոյ մէջ արտայայտեալ ոգին լաւ կ'արտայայտուէր քուէարկուած սա որոշմամբ․ — «Հանրային կրթութիւնն իրեն նպատակ պէտք է ունենայ ընկերութիւնը կատարելագործել՝ ամբողջական մշակութեամբ մարդոյ․ Հանրային կրթութիւնը պէտք է գիտական հանգամանք ունենայ, եւ պէտք է գործածէ գիտողութեան փորձառական մեթոտները․ պէտք է միտի բարոյական, ընկերական, արուեստական և երկրագործական տեսակէտով մարդկութիւնը պատրաստել լաւագոյն ապագայի մը, և ընկերական այնպիսի կացութեան մը, յորում անհաւասարութիւն և անարդարութիւն, կոյր շահագործութիւն մարդկան, աղքատութիւն և նախապաշարում հնազանդէ վերնան․ Ամբողջական կրթութիւն ըսելով կ'իմացուի թէ դաստիարակութեան ամեն ձեւեր հաւասարապէս մատչելի պիտի լինին ամեն աշակերտաց, հարուստ թէ աղքատ․»

Զուիցերացի պատուիրակը բացատրեց թէ Հելուետիոյ քանի մը գաւառաց մէջ ո՛չ միայն կրթութիւնը ձրի է, այլ և աղքատ աշակերտաց ցերեկի ճաշն ևս դպրոցէն կը տրուի ձրի․ Համաժողովը նկատեց թէ կրթական գործոց վարչութեան մէջ վտանգաւոր է ո՛ և է մասնաւոր դասու կամ ո՛ և է մասնաւոր շահերու առաւելակշռութիւն տալ․ Համաժողովը կասկածելի նկատեց ծնողներն, որք յաճախ արգելք են իրենց զաւակաց յառաջդիմութեան, և գիտեց թէ ուսուցիչք, քաղաքապետութիւնք եւ կառավարութիւնք ծնողներէն աւելի կը նպաստեն կրթական գործին յառաջդիմութեան․ Համաժողովը քուէարկեց թէ սոյն չորս տարրք պէտք է ի միասին որոշեն կրթական խնդիրներն․

Համաժողովն որոշեց նաեւ թէ լաւագոյն վարժարանք խառն վարժարաններն են, ուր մանչերն և աղջիկները նոյն դասարանին մէջ կ'ուսանին, քով քովի նստած նոյն դասերը կ'առնուն, և փափաքելի համարեց որ նոյն դասարանին մէջ երբեմն այր երբեմն կին ուսուցիչք դասախօսեն անխտիր․ Ժողովականք իրենց փորձառութեան վրայ յենլով շատ մը վկայութիւններ տուին՝ ապացուցանելով թէ այս խառն դրութեամբ մրցման ոգին կ'արծարծի աշակերտաց և աշակերտուհեաց մէջ, յառաջդիմութեան հզօր խթան մը և զօրեղ զարկ մը կը տրուի, և բարոյականութիւնն աւելի կ'զարգանայ և կը պահպանուի քան երբ մանչերն և աղջիկները զատ զատ դպրոցներու և դասարաններու մէջ ուսանին․

Տիկին Հէլիկա Լէօվի սրտաշարժ նկարագրութիւն մ'ըրաւ ռուսական Լեհաստանի մէջ տիրող դպրոցական բռնութեան, ուր մանչերը կը դանակոծուին և դպրոցէն կը վռնտուին եթէ լսուի թէ իրենց մայրենի լեհերէն լեզուն կը խօսին․ Բացատրեց կարգ մը միջոցներ զորս ռուս կառավարութիւնն ի գործ կը դնէ կրթութեան ծաւալումը խափանելու համար, և ի հաստատութիւն սոյն զարմանալի առարկութեան՝ ժողովոյն մատոյց պաշտօնական հրամանագիր մը, յայտարարող թէ «ուսումն ու գիտութիւնը չափէն աւելի տարածութեամբ կը ծաւալին ժողովրդեան մէջ, և այս վիճակ մեծապէս վտանգաւոր է ընկերային բարեկարգութեան»․ Տիկին Հ. Լէօվի եզրակացուց ըսելով թէ Ռուսիոյ եւ Լեհաստանի մէջ յոյս չկայ սոյն Փարիզեան Համաժողովոյ յառաջադէմ ծրագիրն ի գործ դնելու, ի բաց առեալ երբ ուսուցիչք և վարժուհիք քաջասրտութիւն ունենան գաղտնի դասեր տալու․

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ

Պելկրատ, 3 Հոկտ. — Աղեքսանդր Թագաւոր յայտարարեց թէ առանց գիտութեան և հաւանութեան իւր հօր՝ չի կրնար տեսակցիլ իւր մօր հետ․ (Թէեւ պաշտօնական հեռագիրն այսպէս կը ծանուցանէ, բայց թղթակիցներու հեռագրերէն կը տեսնենք թէ Աղեքսանդր Թագաւոր իւր մօր հասած օրը շատ լացեր և պաղատեր է, ընդ առաջ երթալու համար, բայց Խնամակալք և իւր դաստիարակք՝ Միլան Թագաւորը չնեղացնելու համար՝ թող չեն տուեր․)

— Պելկրատ, 3. — Նաթալի Թագուհւոյն ի Պելկրատ բնակութեան մասին բանակցութիւնք ընդհատեցան առայժմ․ Թագուհւոյն և որդւոյն տեսակցութեան ձեւակերպութեանց վրայ կը խորհուի․ Որոշումը կախում ունի Միլան Թագաւորէն, որոյ պատասխանը Խնամակալութեան առաջարկութեանց՝ այսօր կը սպասուի․

— Վիեննա, 3. — Խնամակալներէն ո՛չ ոք այցելեց Նաթալի Թագուհւոյն․ Սուտ է մանաւանդ թէ Խնամակալ Պելիմարքովիչ գաղտնապէս այցելեր է անոր․

* * *

Փարիզ, 3 Հոկտ. — Լոնտոնէ կը ծանուցուի թէ Օրլէանեանք այլ եւս չեն ուզեր դրամ տալ Պուլանժէ զօրավարին, որ Եգիպտոս գաղթել կ'ուզէ, (Նմանութեան կէտ մը աւելի ունենալու համար Մեծին Պոնափարթի !!). — Պ. Ռոշֆոռ նոր յայտարարութիւն մը ուղղելով ի Փարիզ Պելվիլի ընտրողաց, կը յորդորէ որ ընտրեն զինք․ (Ռոշֆոռ համեմատականի միացած էր․) Յայտարարութիւնը կը վերջանայ «Անկցի՛ն գողերն» բացագանչութեամբ․ — Արտաքին գործոց Նախարար Պ. Սփիւլլէր ընդունեց Սերպիոյ ելմտական նախարարը․

— Զանզիպար, 2. — Անգլիացիք և Իտալացիք եւս, Գերմանաց պէս, վերուցին արեւելեան Ափրիկէի եղերաց պաշարումը․ Գերման ծովակալն հրամանագիր մը հրատարակեց, որով կը յայտարարէ թէ զինուց և այլ ռազմանիւթոյ ներածումն արգելեալ է Գերմանաց կառավարած երկիրներուն մէջ․

— Նաբոլի, 3. — Ումպերթօ Թագաւոր այսօր վաւերացուց Իտալիոյ և Եթովպիոյ միջեւ կնքեալ դաշնագիրը, զոր մայիս 2ին ստորագրած էին իտալացի պատուիրակ Անթոնէլլի կոմս և Մենելիք Թագաւոր․ Այսօր Պ. Քրիսփի և եթովպացի դեսպան Մաքոննէն ստորագրեցին դաշնագրին յարակից պայմանագիրը․

— Հռոմ, 2. — Իննսուն քահանայից ուղերձն առ Պ. Քրիսփի, հրատարակեալ Բօբօլօ Ռօմանօ թերթին մէջ, շատ գէշ տպաւորութիւն ըրաւ ի Վատիկան․ Պապին հրամանաւ, քննութիւն բացուեցաւ ուղերձն ստորագրող քահանաներն երեւան հանելու համար․

— Սոֆիա, 3. — Պուլկար կառավարութեան ամերիկեան սեղանաւորական

— 50 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԼՈՒԻ ՆՈՒԱՌ

ԱՆԻԾԵԱԼ ՊԱՆԴՈԿԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԱՀԱՑՈՒ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

Եւ սակայն անհամբեր էր․ եթէ գիտնար թէ ի՛նչ կ'զգար Արման, այտերուն վրայ շառագունանք պիտի տարածուէր քիչ մը․ չէր հասկնար թէ ի՛նչ տպաւորութիւն յառաջ կը բերէ շրջազգեստի մը մեղմ տաքութիւնն՝ երիտասարդի մը վրայ․ անկից կը հեղու արբեցուցիչ հոսանուտ մը որ նախ կը թմրեցնէ զքեզ և ապա զքեզ կ'ոգեւորէ իր թափանցանց ներգործութեամբ․ Արման կը պաշարուէր այդու և հեշտանօք կը փակէր աչերը․․․

Լուռ կը մնային․․․ Պ. Լընոէլ կը դիտէր զնա․ պատուական մարդը չէր տարակուսեր թէ Ֆէրնանտ կամաց կամաց դիւցուհիէ կին կը դառնար և այն կէտին հասած էր որ անմեղ ու զգուշաւոր զգացումանք մը չընդունելուն համար կը զայրանար․ Ընդհակառակն կարծեց թէ զգօտութիւն մը տեղի ունեցած էր․

— Ի՞նչ ունիք, ըսաւ․ ինչո՞ւ համար քէն կը պահէք․

Փնտռուած առիթն էր այս․

— Բայց ոչ, ըսաւ մանկամարդ աղջիկը․ Ընդհակառակն մենք քէն չենք պահեր, այնպէս չէ՞, Արման․

Եւ կոշկի շատ թեթեւ հարուած մը որ կարծես ըսել կ'ուզէր — Ո՛րչափ կը սխալի — հրաւէր մը եղաւ քիչ մը աւելի յանդուգն երեւնալու․

Եւ Արման համարձակեցաւ այդ վայրկեանէն սկսեալ․

Ընթացքն երկար չէր․ Արման շատ քիչ յանդգնեցաւ, բայց Ֆէրնանտ կառքէն իջած ատեն կեռասի մը գոյնն ունէր․ Պ. Լընոէլ գոչեց․

— Տեսա՞ք, սիրելիս, առտուն կանուխ ելլալն ո՛րչափ լաւ բան է․ Ամբողջ երեսըդ գոյն է եկեր․

— Արշալոյսին ազդեցութիւնն է, ըսաւ Արման․ Երկինքը ծիրանեգոյն է արեւելից կողմը․

— Հաւանական է, ըսաւ Պ. Լընոէլ միամտաբար՝ արեւելից կողմը նայելով․

Յետոյ շարունակեց․

— Արման ալ հարսնուկի մը պէս կարմրեր է․

Արման իր պատճառներն ունէր հովուաց այդ ծաղկին նմանելու համար․

Պ. Լընոէլ շարունակեց․

— Ես ալ խաշած խեչափառի գլուխ մը ունենալու եմ, ես որ սովորաբար այնչափ գունեղ եմ․

Մանրախույզ զգուշութեամբք մակոյկ նստաւ, իբր ճշմարիտ մակուկավար մը որ կը գուրգուրայ իր նաւուն վրայ և ամեն ցնցումէ կ'զգուշանայ․

Ձեռքն երկնցուց առ Ֆէրնանտ և սա թեթեւ իմն ցատքեց մակոյկին մէջ․

— Սիրունիկս, ըսաւ Լընոէլ, ետեւի կողմը նստեցէք․ Դուք միշտ մեր նաւապետն էք և ղեկը պիտի բռնէք կառավարելու համար․ Այս կանթեղին ճիշդ տասն մեդր առջին պիտի կենանք․ Ճիշդ տակը կղզի մը կայ․

— Պ. Լընոէլ, ըսաւ Ֆէրնանտ, ուրիշ տեղ երթանք․ կղզիներն աղէկ չեն, տեսարանը կ'աւրեն․

— Այս կղզին ջուրին տակն է, ըսաւ Լընոէլ խնդալով, չտեսնուիր եւ հոտն ալ չիգար․

Արման Գեղեցիկ Հօռը յառաջ վարեց այնպիսի արագութեամբ որ Պ. Լընոէլ ընդհուպ գոչեց․

— Կեցի՛ր․

Խարիսխը նետեց․ յետոյ հող շաղուեց, պզտիկ զանգուածներ շինեց խաշած ցորենի հետ եւ քանի չափ գնդակ նետեց ջուրն ի վեր․

Եւ գործն ընդմիջելով,

— Բարեկամք, ըսաւ, ողջունենք արեգակ բարեկամը․ Ահա ծագեցա՛ւ․

Եւ Պ. Լընոէլ, կէս լուրջ, կէս զուարթ, հանեց իր յարդեայ ահագին գլխարկը․ Արման եւ Ֆէրնանտ արեւելից կողմը նայեցան եւ հայեցողութեան մէջ խորասուզուեցան․ Պ. Լընոէլ ջուրն իջեցուց իր կարթը եւ մնաց․

— Երիտասարդութիւնը բանաստեղծական բան է, բայց ես գրական եմ, եւ, փոխանակ երազելու, ձուկ կ'որսամ․

Տեսարանը սակայն հրապուրիչ էր եւ մինչեւ իսկ գրական մարդ մը հետաքրքրելու արժանի․ ուստի եւ Պ. Լընոէլ կամաց կամաց մոռցաւ իր կարթը․ ինքն ալ դիտեց․

Մոնմարդրի բլրակէն վեր, իր լուսոյ հեղեղներն արձակելով, արեգական ոսկեզանգ սկաւառակը կը լուսաւորէր Բարիզը, դաշտերն եւ շրջակայ անտառները․ ծառոց բացատաններուն մէջէն, դէպի արեւելք, նայուածքը կը մխրճէր դէպի այն կատարներն զորս կը պսակէ Սէնի պահապան վիմեղէն հսկայն՝ Վալէրիէն լեռը․ յետոյ ձախ կողմը կ'երեւէր Վալ-Ֆլէօրիի բացուածքն եւ հեռուն զալաբաղարդ ծառաստանները կը սեպանային Մէօտոնի բլրակաց կողերուն վրայ․ Բարիզի չուրջը լեռնաշղթայից գծած ամփիթատրին մէջտեղ օձապտոյտ ոլորելով, Սէնը կը պարզէր իր արծաթեայ ժապաւէններն, որք այդ ժամուն վէտ վէտ կը փայլէին առաւօտեան գոլորշիներէն․ Ամէն բան մեղմիւ կը զարթնուր․ Եղեգանց թխկատարը նախ երգեց գետափան վրայ, իր երգը խառնելով պատի սոխակներու դայլայլիկներուն եւ կեռնեխին սոյլերուն․ Քիչ յետոյ ճնճղուկներուն ճռուողիւնը ոյժ տուաւ նուագահանդէսին, կաչաղակներն արձակեցին բարձրահնչիւն կոչեր եւ ձկնորս ագռաւները ջուրին վրայ իջան կարկաչելով, մինչեւ ծիծեռնակները գետափունքը քերելով կ'արձակէին իրենց անուշ եւ ողբական պզտիկ ճիչը․ Ցօղը կը փայլփլէր տերեւներուն, խոտերուն եւ ծաղիկներուն վրայ․ բարձրաբերձ ծառերը կը խշրտային քամիին զգուանքէն եւ եղեգները շնորհալի կերպով կ'օրօրուէին օդին եւ ջրի հոսանքին կրկնակի ազդեցութեամբ․ Ջրին վրայ, նունուֆարները եւ անմոռուկները՝ զմրուխտի սփռոցներ կը կազմէին տաղտկոններով եւ պերճակներով զարդարուն, որոց վերեւ, նետի մը պէս անցնելով, ծաղրիկ հաւը ([illegible]) կը փայլեցնէր իր մետաղական գոյները․

Տակաւ առ տակաւ, յամրաբար, գիւղանկարը ոգեւորեցաւ․ կաթնառու կովերը ցոյց տուին իրենց փրփրալից ցռուկները թուփուտներուն մէջէն եւ իրենց անգանց տաք գոլորշին խառնուեցաւ գետին ցուրտ արտաշնչմանց․ Այծերը գրաւեցին գետափունքն, ամենուրեք մագլցելով եւ բողբոջները ճարակելով․ շուները կը հալածէին զայնս հնչուն հաչիւններով․ մերթ փախչելով, մերթ դիմադրելով, այծերը վերջ ի վերջոյ երամներով կը հաւաքուէին եւ արիաբար կը յարձակէին ընդ առաջ, եւ այս պայքարները կղզւոյն մէջ կը մեղուէին զուարթ միջադէպներով․ Արեգակը կը տաքնար․ Ֆէրնանտ անոր բարերար ճառագայթներն զգալով իր ուսերուն վրայ, շալը մէկդի առաւ յամր շարժմամբ մը որ երեւան բերաւ իր ձեւերը․ Արման դիտեց թէ քանի մը ամսէ ի վեր նորա լանջքը կը զարգանար եւ թէ ըմբոստացած կուրծքը կը ծակէր չփակը․ Մանկամարդ աղջիկը կին կը դառնար․ գիծերը կ'երեւէին առաջուընէ աւելի բեղուն, եւ իր ցցուեալ մասերը կ'ուռեցնէին շրջազգեստն այնպիսի յանդգնութեամբ որ աչաց համար հաճոյական տեսարան մը կը պարզուէր․ Այս նշաններէն կը հասկցուէր թէ եկած է ժամն ուր սուրբ աղջիկները, հրեշտակի վիճակէն կը բաղձան մայր դառնալ․ աչքը, միշտ սրբահայեաց, մեղկութեամբ կը քօղարկէր, շրթունքն աւելի գորովական ժպիտներ ունէին, շարժուածքն աւելի լքեալ էին․

Ֆէրնանտ բնաւ այդ երեւոյթով ներկայացած չէր Արմանի․ տօքթօրին մահուընէն ի վեր վիշտն իր սեւ շղարշը նետած էր իրենց սիրոյն վրայ․ Այդ ժամուն, այդ տեղը, կապոյտ երկնից ներքեւ, կանաչ ջուրին վրայ, Ֆէրնանտ կը շողշողար իր գեղեցկութեան փթթնազարդութեան մէջ․ այն վարդի կոկոնն էր զոր առջի օրն հազիւ կիսաբաց թողած էք և որուն պատեանները խորտակած է առաւօտեան արեւը․ Այդ վրիպուկ վայրկեանին, ծաղիկը տակաւին ունի երանգներու թարմութիւն, թերթերու մետաքսանիստ ծալքեր որք կը պահեն իր յանկուցիչ եւ անմեղունակ շնորհը․ Այդպէս էր և Ֆէրնանտ․ Անծանօթ զգայնութիւններ կ'ունենար․ անգիտակից ցանկութիւններ կ'զգար․ կին էր վերջապէս, և չէր գիտեր զայդ․ Իր նայուածքն հանդիպեցաւ Արմանի նայուածքին․ ելեկտրական ընդհարում մը եղաւ այս․ Երկուքն ալ ժպտեցան, զիրար հասկնալով այն գուշակութեան զօրութեամբ զոր սէրը կը դնէ երիտասարդաց սրտին մէջ․ յետոյ արագ և գաղտագողի ակնարկ մը նետեցին Պ. Լընոէլի վրայ որ շատ հետաքրքրուած կը թուէր իր կարթով, զոր այդ պահուն կը խածնէր ձուկ մը․ մանկամարդ աղջիկը ծռեցաւ արբշռութեամբ և իր շրթունքն ընդունեցան տարփոտ համբոյր մը․ Բայց բուռն ծաղրածութիւն մը սառեցուց զիրենք․

Պ. Լընոէլ ամէն բան տեսած էր․

(Շարունակելի)

խմբակէ մը 25 միլիոն ֆրանքի փոխառութիւն կնքելու համար ըրած կարգադրութիւնը խզուած լինելով, ուրիշ խմբակներ նոյն գումարը Պուլկարիոյ փոխ տալու առաջարկներ ըրին կառավարութեան։

—[illegible], 2.— Մանասթէրկիւքայի նորաշէն յունածէս կաթոլիկ եկեղեցին փլաւ։

—Փէշթէ, 2.— Փէշթայի համալսարանին ուսանողք որոշեցին մեծ գումարում մ'ընել յունուար 8ին ի Թուրինօ, ուղերձ մը մատուցանելու համար առ մեծանուն հայրենասէրն Քոշութ, որ, հունգարական օրինաց համեմատ, նոյն օրը մաճառ քաղաքացւոյ տիտղոսը կորուսանելու դատապարտուած է, (երկրէն երկար ժամանակեայ բացակայութեան պատճառաւ) Ուսանողք հանգանակութեամբ պիտի յօրինեն շքեղ դրօշ մը, և պիտի աղաչեն Քոշութի որ առաջին գամն ինք զարնէ՝ դրօշը ձողին գամելու համար։

—Վիեննա, 2.— Փեթերսպուրկէ կը հեռագրուի թէ ռահվիրայ զօրաց մէջ համաճարակ մը ծագած է, և երեկուընէ ի վեր ութսուն անձինք հիւանդ են։

—Վիեննա, 2.—Նոյէ Ֆրայէ Փրէսէ կ'ըսէ թէ Անգլիոյ թագուհւոյն և Ֆրետերիկ կայսրուհւոյն կողմէ արտայայտեալ բաղձանաց վրայ, Լոնտոնի գերման դեսպան կոմս Հաձֆելտ վերստին պիտի ամուսնանայ իւր առաջին կնոջ՝ Տիկին Հելլէն Մուլթընի հետ, յորմէ ամուսնալուծութեամբ բաժնուած էր։

—Ռուս լրագիրք մեծապէս գոհ են Սերպիոյ Արմատականաց ընտրական յաղթանակին համար։

—Աւստրիական Լոյտի վարչական խորհուրդն որոշեց երկու միլիոն ֆիորինի առանձնաշնորհեալ փոխառութիւն մը կնքել՝ չորս նոր շոգենաւեր գնելու համար։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Քաղաքական Ժողովն երէկ առաւօտ ի նիստ գումարեցաւ ի Խորհրդարանի Ղալաթիոյ, ընդ ատենապետութեամբ Ղազարոսեան Աղն. Սահակ էֆէնտիի։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն իւր հիւանդութեան պատճառաւ բացակայ կը գտնուէր։

Ժողովն զբաղեցաւ ներքին և յարաբերական այլ և այլ խնդիրներով և ի միջի այլոց Տնտեսական Խորհուրդը կազմեց հետեւեալ կերպիւ.

Մեծ. Գէորգ	էֆ. Թոփալեան
» Եղիազար	» Մելիքեան
» Խնդիր	» Քիւրքճեան
» Համբարձում	» Մագպուլեան
» Միհրան	» Սեթեան
» Շնորհք	» Շնորհքեան
» Սարգիս	» Տանձիկեան

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎ

Երէկ, Քաղաքական Ժողովոյ գումարումէն յետոյ, Խառն Ժողովն ի նիստ գումարեցաւ ի Խորհրդարանի Ղալաթիոյ, ի ներկայութեան երկու Ժողովներու ատենապետաց։

Նախ և առաջ, Կրօնական Ժողովոյ ատենապետ Գեր. Խորէն արքեպիսկոպոս Նար-Պէյ, խօսք առնլով, շնորհաւորեց նորընտիր Քաղաքական Ժողովն և կար ու կարողութիւն մաղթելէ յետոյ, յոյս յայտնեց որ երկոքին ժողովք միշտ համերաշխ ոգւով գործելով պիտի տնօրինեն Ազգին գործերը։ Քաղաքական Ժողովոյ ատենապետ Աղն. Սահակ էֆէնտի Ղազարոսեան յանուն ժողովոյ շնորհակալութիւն յայտնելով պատասխանեց մի և նոյն իմաստով։ Ապա ժողովը ձեռնարկեց իւր օրակարգին վրայ գտնուած խնդրոց տնօրինութեան։

Նախ և առաջ Դատաստանական Խորհուրդը կազմեց հետեւեալ կերպիւ.

Արժ. Արիստակէս	քհնյ. Ճիզմէճեան
» Գաբրիէլ	» Խանճեան
» Միքայէլ	» Պէշիքթաշլի
» Վահան	» Տ. Գրիգորեան
Մեծ. Գէորգ	էֆ. Փանոսեան
» Գէորգ	» Գըլըճճեան
» Կարապետ	» Թիրեաքեան
» Պապիկ	» Գալչընեան

Ժողովը նկատողութեան առաւ Խարբերդի առաջնորդ Տիրմանեան Գեր. Ղեւոնդ եպիսկոպոսի հրաժարականն յառաջնորդութենէ վիճակին, ինչպէս նաեւ նորա երկու բողոքագրերն ընդդէմ որոշման Կրօնական Ժողովոյ, և անտեղի գտնելով այդ բողոքն ընդունեց Տ. Ղեւոնդ եպիսկոպոսի հրաժարականն յառաջնորդութենէ Խարբերդի և առաջնորդական ընտրելեաց ցանկ մը պատրաստելով որոշեց ընտրութեան հրահանգ տալ։

Շապին Գարահիսարի առաջնորդ Ներկարարեան Արժ. Պետրոս վարդապետ եւս հրաժարած ըլլալով, Ժողովն ընդունեց նորա հրաժարականն և առաջնորդական ընտրելեաց ցանկ մը պատրաստելով որոշեց ընտրութեան հրահանգ տալ։

Եգիպտոսի գաւառական վարչութիւնն հեռագիր մ'ուղղելով առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, խնդրած է մերժել վիճակին առաջնորդ Գեր. Մատթէոս Եպիսկոպոս Իզմիրլեանի հրաժարականն, յայտարարելով որ ժողովուրդն անհամբեր կ'սպասէ իւր առաջնորդի վերադարձին։

Կը լսենք թէ Եգիպտոսի գաւառական վարչութիւնն այդ մասին հեռագիր մ'ալ Գեր. Մատթէոս եպիսկոպոսին ուղղած է։

Կեդրոնական Վարժարանի Խնամակալութիւնն իւր պակասեալ երկու անդամոց տեղ Հրանտ Ասատուր և Յարութիւն Մոստիչեան էֆէնտիներն որոշած ըլլալով, Քաղաքական Ժողովոյ վաւերացման պիտի ենթարկէ։

Գարեգին էֆէնտի Մեծատուրեան, որ երեք տարիէ ի վեր Փարիզի Երկրագործական կաճառին դասախօսութեանց կը հետեւէր, այս օրերս յաջող քննութիւն մը անցունելով վկայականն ստացեր է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԷԿԻ ՍԵԼԱՄԼԸՔԸ

Սելամլըքի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Եըլտըզի պալատան շրջակայ Շագըր Թէքքէի կից Երթողրուլ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը միջօրէին այդ մզկիթը գնաց բաց կառքով և ուրբաթու աղօթքը կատարելէ յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ։

Ցառուկ հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին արեւելագէտ բրոֆէսոր Պ. Արմինիուս Վամպէրի, Հունգարիոյ երեսփոխանաց ժողովոյ անդամներէն Գոլոման տը Թալի կոմսը, Հունգարական ակադեմիոյ ներկայացուցիչք, Զմիւռնիոյ քարափանց տնօրէն Պ. Քարթոլ, Միշէլ փաշա, ծովակալ Նովիքով, Անգլիոյ թագուհւոյն թիկնապահներէն երեք սպայ և աւստրիացի, գերմանացի ու իտալացի քառասունի չափ զբօսաշրջիկներ։

Պալատական պաշտօնեայ մը յանուն Վեհ. Սուլթանին մեծարեց զնոսա։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Կայսերական կառավարութեան պաշտօնապէս ծանուցուած է Գերմանիոյ կայսեր և կայսրուհւոյն մերձակայ այցելութիւնն առ Օսմանեան Արքունիս։

Ըստ ամենայն հաւանականութեան, Ն. Վեհափառութիւնք Կ. Պոլիս պիտի հասնին Նոյեմբեր 1ին, ըստ Եւրոպացւոց։

Բ. ԴՈՒՌՆ ԵՒ ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՆ

Օսմ. կայս. Պանքան 60,000 օսմ. ոսկւոյ փոխառութիւն մը ըրաւ առ արքունի Գանձն, իբր երաշխաւորութիւն առնլով Այտընի նահանգին տասանորդական տուրք մէկ մասը։

ՅԱՖԱ-ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Յաֆա-Երուսաղէմի երկաթուղւոյն արտօնատէր Ժօզէֆ Նավոն էֆէնտի, որ ժամանակէ մը ի վեր կ'աշխատէր ի Բարիզ՝ դրամատեարց խմբակի մը յանձնելու համար իւր արտօնութիւնն, յաջողեր է վերջապէս։ Այդ բանակցութիւնք աւարտեր են և [illegible] ընկերութիւնն է որ կը գտնուի ի գլուխ Ժօզէֆ Նավոն էֆէնտիի կազմած խմբակին։ Տեղւոյն վրայ ղրկուած ճարտարագէտներն իրենց տեղեկագիրը պատրաստելով վերադարձած են արդէն ի Բարիզ, և Նավոն էֆ. ընդհուպ Կ. Պոլիս պիտի դառնայ կառավարութեան ներկայացնելու համար իւր կազմած ընկերութեան կազմական կանոնագիրը։

Հետեւաբար այս հանրօգուտ ձեռնարկ ի մօտոյ ի գործ պիտի դրուի։

ԾԽԱԽՈՏԻ ԲԷԺԻՆ

Յայտնի է թէ Բէժիի վարչութիւնն իր կազմակերպութենէն ի վեր իր ելմտացոյցը պատրաստելով կը ներկայացնէր ընդհանուր ժողովոյն և կը շատանար զայն տպագրել տալով, ներկայացնելու համար ելեւմտից նախարարութեան։

Արդ, կայս. կառավարութիւնն, շնորհիւ այն հսկողութեան իրաւունքին զոր ունի Պայմանագրութեանց տեւորակով, մասնախումբ մը կարգած է քննելու համար Բէժիին ելմտական տեղեկագիրը նախ քան զտպագրութիւնն։ Այս մասնախմբին անդամներն են Հանրային Պարտուց և Ծխախոտի Բէժիին վարչութեանց մօտ կայսերական քննիչ Նավէր փաշա, եւ Ելեւմտից նախարարութեան թարգմանութեան սենեկի պաշտօնեայներէն Միհրան էֆէնտի. իսկ Հանրային Պարտուց վարչութիւնն իւր կողմէ նշանակած է այդ վարչութեան ընդհանուր հաշուեքննիչ Պ. Մէրի և առաջին հաշուակալ Պ. Մէրսընիէ։

Այս անձանց պաշտօնն է իր բոլոր մանրամասնութեամբք քննել Բէժիին 1888-89 տարւոյ ելմտացոյցն եւ իրենց տեղեկագիրը պատրաստելով մատուցանել կայս. կառավարութեան։

ՍԱՄՍՈՆ – ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Մոնիթէօրի մասնաւոր տեղեկութեանց համաձայն, Պ. Գոգառ ապահովեր է, բացի հանրօգուտ շինութեանց ձեռնարկու Պ. Տիւպարշիէ, անգլիացի դրամատեարց խմբի մըն ալ մասնակցութիւնն, որ իր ամբողջութեամբը պէտք եղածէն աւելի հզօր ընկերակցութիւն մըն է ապահովելու համար Սամսոն-Սեբաստիա-Տիարպէքիրի երկաթուղւոյ ձեռնարկին յաջողութիւնը։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Ի Վիեննա հրատարակեալ [illegible] կը ծանուցանէ թէ Արեւելեան Երկաթուղեաց վարչական խորհուրդն որոշեր է 1890 տարւոյ յունուարի առաջին շաբաթներն յարտասովոր նիստ հրաւիրել բաժնետէրերը, քուէարկել տալու համար դրամագըլխոյն յաւելումն սահմանմամբ Բրիօրիթէի 120,000 բաժնեթղթոց, իւրաքանչիւրն 500 ֆրանքէն, որուն արդիւնքը պիտի ծառայէ միացնելու այդ ընկերութեան երերուն պարտքը։

ԻՄԹԻԱԶԻ ՇՔԱԴՐԱՄ

Վեհ. Սուլթանն Իմթիազ պատուանշանի ոսկի շքադրամը շնորհած է Ֆէրիգ Շիւքրի փաշայի, հրամանատար կայս. [illegible] շոգենաւին և ընդհանուր քննիչ Ծովային Նախարարութեան։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Ռուսիոյ կայսրն Ս. Ստանիսլաս պատուանշանի առաջին աստիճանը նուիրած է Օսմ. կայս. Պանքայի ընդհանուր տնօրէն Պ. Ֆոսթէրի և ընդհանուր հաշուեքննիչ Սըր Ֆրէտէրիք Սմայթի։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐՔ

Ըստ տեղեկութեանց Սէրվէթի, կայս. կառավարութիւնը պաշտօն յանձնած է վսեմ. Փորթուգալ Միքայէլ, Պետական Խորհրդոյ նախկին ատենին նախագահ Սայիտ և Սազըր Յովհաննէս էֆէնտիներու քննել Բ. Դրան և օտար տէրութեանց միջեւ կնքեալ առեւտրական դաշնագրոց ֆրանսերէն թարգմանութիւնները։

ՄԱԽՍՈՒՍԻ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ծովային գործոց նախարարութեան հրամանաւ, նոյն նախարարութեան քանի մը բարձր պաշտօնատարներէն և Մախսուսէի բարձրագոյն պաշտօնեայներէն յանձնախումբ մը գումարուեցաւ նախընթաց օր, քննելու համար Մախսուսէի շոգենաւուց անցագին և փոխադրութեան գնոյն զեղչման խնդիրը։

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հունգարիոյ Երեսփոխանաց ժողովոյ անդամներէն Գոլոման տը Թալի կոմսն, երբ անցեալ տարի մայրաքաղաքս կը գտնուէր, արքունեաց հրամանատար Օսման փաշա իւր լուսանկարը նուիրած էր նմա։

Գոլոման տը Թալի կոմսն, որ ի Բէշթա հրատարակեալ [illegible] պարբերական թերթին մէջ դրած է Օսման փաշայի պատկերն հանդերձ կենսագրութեամբ, երէկ Սելամլըքի արարողութենէն յետոյ Ն. Վսեմութեան յանձնեց այդ թերթին մէկ օրինակը։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Սոֆիայէ կը գրեն սեպտեմբեր 29 թուականաւ թէ մայրաքաղաքիս աւստրիական դեսպան Պառօն տը Քալիցէ իր շնորհակալութիւնը յայտներ է պուլկար կառավարութեան՝ այն ընդունելութեան համար զոր Պուլկարիայէն անցած ատեն գտած է արտաքին գործոց նախարարութենէն։

ՐԱՖԴԻԷ

Աւելի առաջ ծանուցած էինք կայսերական կառավարութեան և Ծխախոտի Բէժիին միջեւ գոյացեալ համաձայնութիւնն ի մասին Ռաֆդիէի տուրք, որ ծխախոտի իւրաքանչիւր քիլոկրամին համար մէկ դրուշի զեղչուած էր։ Այս նոր կարգադրութիւն պիտի սկսի գործադրութեան դրուիլ յառաջիկայ հոկտեմբեր 1/13էն։

«ԷՐԹՈՂՐՈՒԼ» ՄԱՐՏԱՆԱՒԸ

Էրթօղրուլ մարտանաւին հրամանատարութեան կողմէ առ Ծովային Նախարարութիւնն ուղղեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ մարտանաւն այս երկուշաբթի առաւօտ Ճիտտէ ժամաներ և մինչեւ իրիկուն կենալէ յետոյ իւր ճամբան շարունակեր է դէպ ի Ճաբոն։

ՀՆՈՒԹԻՒՆՔ

Սեւ Ծովու ափական եզերաց վրայ գտնուած Ամասրայի բերդին դեղագործ Ահմէտ Րեֆիգ էֆէնտի, որ իւր գտած տասն և վեց կտոր հնութեանց պատկերներն օսմ. թանգարանի տնօրէնութեան ղրկած էր, ուրիշ քար մը եւս գտած է որուն վրայ գտնուած արձանագրութենէն կը հաստատուի թէ յիշատակարան մըն է ձօնեալ Հռոմայեցւոց հնոյ Ա. կայսեր անուան։ Այդ յիշատակարանի ինչպէս նաեւ ուրիշ հնութեանց պատկերները նոյնպէս ղրկուած են օսմ. թանգարանի տնօրէնութեան։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վոտինայէ (Մակեդոնիա) կը գրեն առ Մոնիթէօր թէ ահռելի ոճիր մը գործուեր է տեղւոյն մէկ ագարակին մէջ։ Այդ ագարակէն երկու մարդիկ յափշտակեր են երկու մանկամարդ կիներ, մայրն և աղջիկը, զորս ահռելի կերպիւ բռնաբարեր են. ապա սպաններ են մայրն և խոր ղրկեր են աղջիկը։

Սելանիկի կուսակալ վսեմ. Ղալիպ փաշա անմիջապէս ոստիկաններ ղրկած է ոճրին վայրը, ձերբակալելու համար այդ աւազակները։

Զաթալճայի շրջակայքն երեւան ելած անասնոց տարափոխիկ հիւանդութիւնը բոլորովին անհետացած ըլլալով, առողջապահական շղթայն վերցուած է։

—Թաղապետութեան բժիշկները ձրիաբար կը դարմանեն ի Գասըմ Փաշա տանգէ բռնուողները։ Ցարդ հարիւր եօթանասուն երեք հոգի, որք նոյն հիւանդութենէ բռնուած էին, ապաքինած են։

—Լոյտի [illegible] շոգենաւն երէկ մայրաքաղաքս բերաւ յիսուն և չորս սնտուկ մանլիխերեան հրացան և մաս մը ռազմամթերք։

—Մայրաքաղաքիս հելլենական նախորդ դեսպան Պ. Անտրէա Քունտուրիոթի հոկտեմբեր ամսոյ սկիզբն Աթէնք պիտի ուղեւորի։

—Երէկ ժամ ութին Ղալաթիոյ հրապարակին վրայ տղայ մը սրընթաց արշաւող կառքի մը ներքեւ մնաց և աջ ծունկը ճմլուեցաւ։

—Երէկ Ճիտտէէն մայրաքաղաքս եկան երկու հարիւր երեսուն և վեց իսլամ ուխտաւորք։

—Ադրիանուպոլսէն կը գրեն թէ կուսակալ Իզզէթ փաշա ծրագիր մը պիտի մատուցանէ Կրթական նախարարութեան, առաջարկելով որ նահանգին մէջ լեզուագիտական վարժարան մը հաստատուի, ուր յաճախեն ոստիկանք և այն կառավարական պաշտօնատանց քարտուղարք և սոսկական անձինք որք կը փափաքին այլ և այլ լեզուներ ուսանիլ. աւանդելի լեզուները ըլլան թուրքերէն, ֆրանսերէն, յունարէն և պուլկարերէն, որոց համար ամսական 20—30 դրուշի կամաւոր թոշակ մը վճարուի ուսանողաց կողմէ։

—Բերայի ոստիկանութիւնը Նորկի անուն յոյն երիտասարդ մը ձերբակալեց, որ Տոլապ Տէրէսի բնակող աղջիկ մը ամուսնանալու պատրուակաւ խաբած և յետոյ լքած էր։

—Թնդանօթաձիգ զօրաց հարիւրապետ Ահմէտ էֆէնտի երէկ իրիկուն Պերլին ուղեւորեցաւ՝ տեղւոյն զինուորական վարժարանաց մէջ իւր ուսումը կատարելագործելու համար։

—Երէկ մայրաքաղաքս ժամանեցին անգլիական դեսպանատան երրորդ քարտուղար Պ. Թօուր՝ Լոնտոնէն, ֆրանսական դեսպանատան նախորդ առաջին թարգման Պ. Լոնժվիլ և նոյն դեսպանատան երկրորդ թարգման Պ. Րուէ՝ Բարիզէն։

—Խարբերդի մէջ հեռագրատան համար նոր շէնքի մը կառուցման ձեռնարկուած է։

—Ելմտական նախարարութիւնը, տեղեկանալով որ Կէմլէյիկի ելմտական պաշտօնեայն ինչ ինչ զեղծումներ գործած է, Միխալըճի արքունի կալուածոց տնօրէն Մահզար պէյի պաշտօն յանձնած է քննել նորա հաշիւներն ինչպէս նաեւ կատարած զեղծումներն, և տեղեկագրել։

—Ոստիկանութիւնը տասնի չափ չարագործներ աքսորեց երէկ հեռաւոր վայրեր։

—Առանայի Ճէպէլը Պէրէքէթ գաւառին Իտարէի ժողովոյ անդամ կարգուած են Ալտուլլահ աղա և ոսկերիչ Գէորգ աղա։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ
ԲԵՐԱՅԻ

Մանուկ դերասանաց և դերասանուհեաց խումբն, ընդ տնօրէնութեամբ Պ. Բրիշիի, իւր երրորդ ներկայացումը կուտայ այս գիշեր ի Նոր Թատրոն։ Ներկայացուելիք խաղերն են՝ [illegible] երկու պատկերով, [illegible] մեծ խմբերգ օբերայի, և [illegible] սերենատը։ Ցետոյ, [illegible] (La foire), օբերէթ մէկ արարուածով, առաջին անգամ ներկայանալի ի Կ. Պոլիս։ Ցուարտ սոյն օբէրէթի, պարի ծանօթ ուսուցիչ Պ. Գոբէլլօի կողմէ յօրինուած [illegible] պարը պիտի պարեն խմբին բոլոր դերասանք եւ դերասանուհիք, որք 5 էն 14 տարեկան 24 մանուկներ ու պատանիներ են։

Կիրակէ, միջօրէին, միեւնոյն խումբը ցերեկեայ ներկայացում մը պիտի տայ ի Նոր Թատրոն, զեղչեալ գներով։

Կիրակէ գիշեր եւս ներկայացում կայ։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ Ի ՄԱՔՐԻԳԻՒՂ

Այս գիշեր, ի Մաքրիգիւղ, Պ. Գոֆաճի գազինոյին սրահներուն մէջ պարահանդէս մը պիտի տրուի ի նպաստ Մաքրիգիւղի Յունաց [illegible] ընկերութեան։ Պարահանդէսը պիտի սկսի ժամ 3 ին։ Մուտից գինն է 30 դրուշ։

ԱԶԳ. Օգնական գրագրութեան համար կը փնտռուի մէկը, որ տումարակալութեան և տաճկերէնի հմտութիւն ունենայ և բարի վարուց տէր ըլլայ։
Դիմել Արեւելքի գրասենեակը։
833 1—20

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 23 սեպտեմբեր

Այսօր Հրէից տօն ըլլալուն պատճառաւ Ղալաթիոյ Պորսան գոց է։

ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
Վեհ. Կաթուղիկոսի մասնաւոր հրամանաւ տպագրեալ՝ Սահակեանցի «Սրբազան պատմութեան» Ա. հատորը, այս անգամ Պոլսոյ աշխարհիկ բարբառի վերածուելով հրատարակուած է։
Դիմել կեդրոնատեղին ի Ղալաթիա Բիւզանդեան Գրատուն Սեղպոս խան թիւ 5, և ի Պոլիս, Նշան Պէրպէրեանի տպարանը.
823 Գին 4 դահեկան 3—5

ՎԵՀ. ԿԱՐՈԼ Ա.Ի ԵՒ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳ-ԻՇԽԱՆԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆ
ՔԷՕՍԹԷՆՃԷԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅՆ

ՔԷՕՍԹԷՆՃԷ, 16 սեպտ.

Վեհապետի աստ կատարելիք այցելութիւնը պաշտօնապէս հաղորդուած էր Ներքին գործոց նախարարութեան կողմէ տեղւոյս կուսակալին։ Ուստի մի քանի օր առաջ նախապատրաստութիւններ կատարելու համար հարկ եղած պատուէրներն տրուեցան, Պ. Պ. կուսակալն և քաղաքապետն այցելելով հասարակութեանց հաստատութիւններն, ինչպէս եւ Հայոց վարժարանն ու եկեղեցին, պատշաճ ընդունելութեան մը համար տնօրինութիւններ ըրին։

Այս պարագայիս, եկեղեցւոյ պատուարժան Թաղականութիւնը գովելի ջանքերով ու աշխոյժ եռանդեամբ գործի սկսաւ, վարժարանի ու եկեղեցւոյ մէջ պատրաստութիւններ կատարելով, եկեղեցւոյ ձախակողմի դասի ետին պատրաստել տուաւ կանգնաչափ յատակէն բարձր, մի խիստ փառաւոր արքայական գահ Վեհափառ Հիւրի համար, որն արեւելեան գեղեցիկ ճաշակաւ մը շինուած, վրան բարձր և գողտրիկ ամպհովանի մը, ոսկեզօծեալ շրջանակներով, և պարսկական շալերով երեք ճակատն զարդարուած, գահին վրայ կախուած էր մի շքեղ պսակ, մէկ խօսքով ամէն ականատեսի հիացումը գրաւեց։ Վեհապետի գահին ասընթեր ձախ կողմը Բարձր. Գահաժառանգ-Իշխանի համար աթոռ մը, և նոյնպէս ճակատը զարդարուած էր գոյնզգոյն կերպասներով և շալերով. և մի կրլանձ աթոռի վերեւ։

Երկուշաբթի ժամը 10ին Վեհապետն և Գահաժառանգ-Իշխանը Գաւառի Պալատէն ելան ու քաղաքիս դանազան հասարակութեանց հաստատութիւններն այցելեցին։ Նախ Հրէից սինակոկն այցելեցին, իրենց հետ տանելով պաշտօնական մարմիններով։ Ցետոյ թուրքաց մզկիթը տուին այցելութիւնը. ժամը 12 էր, երբ երկու գլխաւոր ոստիկաններն կառքով արտաշաւ հայոց եկեղեցւոյ դուռն իջան, և աւետեցին Վեհապետի այցելութիւնը. եկեղեցւոյ բակի դրան քով Ն. Վեհափառութիւնը ընդունելու համար, այցի պաշտօնական համազգեստով կեցած էին Պատուարժան Թաղականութեան Ատենապետ Մեծ. Պ. Մ. Լոգմանեան, և Պ. Ն. Թորոսեան, և Գանձապետ Պ. Մ. Համբարձումեան, ինչպէս և քաղաքիս պատուաւոր դասակարգէ Պ. Պ. Ճ. և Մ. Եղբարք Ֆրէնկեան և Պարոնայք Գ. Գրիգորեան, Թ. Ջամպազճեան, Մ. Թիւմէն, Ա. Նիւհիւպեան, Տ. Եմիրզեան, եւ այլք։

Վեհապետի առջեւէն կ'երթար Պ. Ոստիկանապետն առանձին կառքով, իսկ անմիջապէս առջեւէն Պ. Քաղաքապետն, որմէ ետքը Վեհապետը՝ բաց կառքի մէջ ձախ կողմը ունենալով Գահաժառանգ իշխանը. ետեւէն երկու կառքեր Զօրավար Մանօ, զօրավար Տիւքա, զօրավար Պարուցի և Պ. կուսակալն գնդապետ Պ. Սքէլլէթթի։ Երբ Վեհապետն վար իջաւ կառքէն, Պ. Քաղաքապետն ներկայացուց Նորին Վեհափառութեան Հայ պատգամաւորութիւնը, ըսելով Communoté Arménienne։ Վեհափառը և Գահաժառանգը սիրալիր բարեւեցին պատուարժան պատգամաւորներն, որք ընդունելով զՎեհապետն և Գահաժառանգ իշխանն յեկեղեցին առաջնորդեցին. դրսի բակի դռնէն մինչեւ եկեղեցին, Վեհապետի անցնելիք ճամբուն վրայ պարսկական ընտիր գորգեր կային փռուած, և անցքի երկու կողմեր բաւական կայմեր, յորս կը ծածանէին ռումանեան եռագոյն դրօշակներ. եկեղեցւոյ դաւթի ճակատը, կանաչ տերեւներու և դափնեայ կանաչ շրջանակներու մէջ առնուած էին Վեհ. Կարոլ Ա.ի և Էլիզապէթ թագուհւոյն մեծադիր պատկերներն, որք ծածկուած էին փոքրիկ դրօշակներով։

Երբ Վեհապետը եկեղեցւոյ դաւիթը մտաւ, վարժարանի սանունք թաւշեայ շապիկներ հագած, և Արժ. Քահանան զգեստաւորեալ ձեռքը խաչ ու Աւետարան դիմաւորեցին Վեհափառն և Գահաժառանգ իշխանն։ Վարժարանի սանունք սկսան երգել յատուկ Վեհապետին անուանը ձօնուած երգը, որի ամէն մի տան վերջը լսելի կ'ըլլար.

Կեցցէ՛ Քառօլ Վեհափառ
Արքայն Ռումանիոյ արդար
Պայծառ օրեր իւր Գահուն
Ռումանիոյ Տէրութեան։

Արժ. Քահանան առաջնորդեց ըզՎեհապետն իրեն համար յատուկ պատրաստուած Գահը, ինչպէս և Գահաժառանգ իշխանն. եկեղեցւոյ դռնէն ներս մտած միջոցին Ազնուափայլ Տիկին Նէմզուր Ճ. Ֆրէնկեան և Տիկին Զարիֆ Մ. Համբարձումեան մի մի գեղեցիկ փունջ նուիրեցին Վեհապետին, որ գլխի խոնարհութեամբ սիրով ընդունեց զանոնք։ Աշակերտներ երգելով, երկուքի բաժնուեցան ու աջ ու ձախ կողմէն սեղանը ելան։ Վեհափառը համբուրեց Խաչն ու Աւետարանն և իր Գահի պատուանդանի վրան կանգնեցաւ երեսը սեղանին յառած, նոյնպէս Գահաժառանգ իշխանը կեցաւ իր աթոռի պատուանդանի վրան Վեհապետի ձախ կողմը, որի քովը կայնեցան պալատական զօրավարներն. իսկ Հայ ընդունող պատգամաւորք Վեհապետի դիմացի կողմը կարգաւ շարուեցան։

Երբ աշակերտք աւարտեցին երգը, Արժ. Քահանան, քաղցր եղանակաւ մը սկսեց «Որ օրհնես զայնոսիկ, որք մէջ օրհնեց ներկայ Վեհապետ Կարոլ Ա., Վեհ. Թագուհին Էլիզաբեթ, Գահաժառանգ իշխանն, և ամբողջ Նախարարութիւնն, և երջանիկ ու պայծառ յարատեւութիւն մաղթեց Գահին և Ռումանիոյ Տէրութեան։ Այս բարեմաղթութեանց միջոցին Վեհապետն ուշադրութեամբ կեցած ի պատուանդանին, ձեռքն ունենալով երկու փունջերն, ունկնդրութիւն կը շնորհէր արտասանուած աղօթիցն։ Արժ. Քահանան կարճառօտ Աւետարան մը կարդաց և վերջացուց արարողութիւնն, որմէ ետք Վեհապետն յառաջացաւ, և անցնելով ատեանէն մինչեւ սեղանի առջեւը եկաւ, և Արժ. Քահանան ծնգի վրան գալով, Խաչն ու Աւետարանը ներկայացուց Վեհապետին, որ զերկուսն ալ համբուրելէ ետքը, բարեհաճեցաւ մի քանի խօսք ուղղել Եկեղեցւոյ պաշտօնէին, հարցուց, «ռումաներէն գիտէ՞ք»։ Քահանան «ըստ բաւականի գիտեմ» պատասխանեց։ յայնժամ Վեհապետն այս խօսքերն ըսաւ, «շատ, շատ գոհ եմ ձեր այս ընդունելութենէն»։

Վեհապետը կրկին վերադառնալով առաջին տեղը կայնեցաւ. յայնժամ, Պ. Գ. Գրիգորեան պատգամաւորաց մէջէն առաջացաւ, ու ի դիմաց Հայ հասարակութեան հետեւեալ ատենախօսութիւնն ըրաւ ռումաներէն լեզուաւ.

«Տէ՛ր Արքայ,

«Այն բարձր շնորհը՝ զոր ըրիք այսօր տեղւոյս Հայ հասարակութեան այցելելով նորա կրօնի տաճարն, անհուն ուրախութեամբ և շնորհակալութեան երախտագիտութեամբ լեցուց Հայոց սրտերն, որք յարաժամ գոհունակ իղձեր ու զգացումներ կը տածեն առ Ձերդ Վեհափառութիւնն, և յարմար պարագայիւս կուգան բացատրել այն յորդ զեղուն երախտագիտութիւնը, զոր ունին և պիտի ունենան միշտ հանդէպ Ձեր Վեհափառութեան խիստ բարեւոք Վարչութեան։ Ձեր Վեհափառութեան այն արդար ու հաւասար օրէնքներն, որով կը կառավարուի ռումանական ազատ Պետութիւնն, պարտք կը դնեն մեր վրայ, որ մենք ալ Հայերս արդիւնաւոր ջանք ու աշխատութիւն չը խնայենք մեր զաւակաց բարւոք դաստիարակութեամբը ձեզ արժանաւոր հպատակներ պատրաստել. և Ձեր Վեհափառութեան բարի ըղձից համապատասխան միւս հպատակներու շարքին մէջ մի որոշ տեղ բռնել։ Թո՛ղ շատ կեցցէ՛ մեր ամենասիրելի արքայն Կարոլ Ա., Վեհ. Թագուհին Էլիզապէթ և պայծառ օրեր պարգեւէ Տէր Ռումանիոյ ազատ Տէրութեան։»

Երբ վերջացուց Պ. Գրիգորեան ատենախօսութիւնն, հանդիսական ժողովուրդն ուրախ՛ աղաղակեցին. յայնժամ Վեհապետն առաջանալով դէպի պատգամաւորներն հարցուց թէ, «ինչպէ՞ս են, գո՞հ են երկրի վարչութենէն,» որին պատասխանեց Պ. Գրիգորեան, թէ «յոյժ գոհ են և խիստ անդորր վիճակ մը ունին այն Սահմանադրական վարչութեան ներքեւ որի վարիչն ու նախագահն էր Ն. Վեհափառութիւնը»։ Վեհապետը հարցուց, «թէ ունի՞ք վարժարան»։ պատասխանեց Պ. Գրիգորեանը, «այո՛, ունինք, և որի մէջ կ'ուսանին սանունք նաեւ ռումաներէն լեզուն, որին մեծ կարեւորութիւն կը տրուի»։ Վեհապետն յայնժամ ըսաւ. «Առաջին այցելութեանս (1), շատ քիչ էիք, ու դեռ նոր սկսած սոյն եկեղեցւոյ շինութեան. այժմ շատ ուրախ եմ, որ թուով բաւական էք, եւ տեղային հասարակութեանց մէն կը կազմէք», եւ շեշտելով իր բառերն, «շատ, շատ շնորհակալ եմ ձեզմէ, արդէն բաւական հասկցայ ձեր ըրած բարեմաղթութիւններն, եւ ձեր ինձ ըրած համակրութենէն եւ ձեր ըրած ընդունելութեան շատ գոհ եղայ», ըսելով բաժնուեցաւ պատգամաւորներէն, որք կրկին ուրախ աղաղակեցին. այս ատեն զինուորական տան Նախարարը, Պ. Գրիգորեանի առաջանալով, շնորհաւորեց զինքը իր յաջող ռումաներէնի արտասանութեանը եւ դարձեալ իրենց շնորհակալութիւնը յայտնեցին երեքին զօրավարք, Պ. Պ. կուսակալն եւ քաղաքապետն։

---

(1) 1880 ին առաջին այցելութիւնը տուած է Վեհ. Կարոլ Ա. Քէօսթէնճէի, ու Գաւառի Պալատն՝ Hotel-Carol ի հիմնարկութիւնն ըրած ու մեկնած է։

Այս միջոցին վարժարանի սանունք սեղանէն իջած ու կարգաւ կ'սպասէին եկեղեցւոյ դրանը քով. երբ Վեհապետը վերջացուց իր սիրալիր տեսակցութիւնը մերայնոց հետ, թեթեւ շարժմամբ դէպ ի դուռ դիմեց, որ ատեն սանունք սկսեցին երգել միացած մի քանի տուներն, և առաջնորդեցին զՎեհապետն և զԹագաժառանգ իշխանն դէպ ի եկեղեցւոյ բակի դրսի դուռն գորգերի վրայէն։

Վեհապետը գլխի թեթեւ շարժմամբ շնորհակալութիւն յայտնեց սանունց, ու երբ կառք պիտի նստէր, Հայ ժողովուրդը միաբերան երիցս ուրհա՛ աղաղակեցին, ու գլխարկնին օդին մէջ կը ծածանէին. յանժամ երկուքին քոյրք Տ. Ոսկի և Երանուհի Ասլանեան, երկու թաշկինակի մէջ ցորեն, հող և ծաղիկ թափեցին Վեհապետի կառքի մէջ, որ «մէրսի» բառով ընդունեց, և երբ կառքն սկսաւ առաջանալ Տիկին Իսկուհի Յ. Ասատուրեան ու Տիկին Նեկտար Ա. Պետրոսեան մի քանի ծաղկեփունջեր նետեցին Վեհապետի կառքի մէջ, զորս սիրով ընդունեց։

Եկեղեցւոյ բակի մէջ նայող մի քանի պատուհաններն, ինչպէս և Վեհապետին յեկեղեցին այցելած փողոցներու ամբողջ տներու պատուհանները զանազան ընտիր գորգերով, թաւշեայ կերպասներով և արեւելեան ճաշակով բանուած ծաղկենկար շալերով ու կտորներով խիստ փառաւոր զարդարուած էին, որոց փայլը կ'աւելցնէին եկեղեցւոյ բակի մէջ կայմերի վրայ ծածանող բազմաթիւ դրօշակներն. Թէպէտ վարժարանն ալ զարդարուած էր, սակայն այցելելով Հայոց եկեղեցին, Վեհապետն յոյժ գոհունակ ու երախտապարտ կացոյց իր հայ հպատակներն, որք յիրաւի խորին տպաւորութիւն մը զգացին իրենց եղած այս մեծ պատուէն ու շնորհէն։ Արդարութեան պարտք մը կատարած կը լինինք, երբ հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտնենք մասնաւորաբար Թաղ. Պատ. Ատենապետին և Ատենադպրին, որք ամէն ջանք չխնայեցին առ այս։

Վեհապետը ժամը 12էն մտաւ Հայոց եկեղեցին և կէսին մեկնեցաւ, որմէ ետքը Յունաց եկեղեցին այցելեց և հազիւ քառորդ ժամ մը կեցած մեկնեցաւ ուղղակի Նահանգի պալատը։ Ամէն կրօնային վայրեր ռումաներէն ուղերձներ կարդացուեցան շնորհակալութիւն յայտնող Նորին Վեհափառութեան. Յունաց եկեղեցւոյ մէջ յոյն լեզուաւ եղած էր բանախօսութիւնն։ Վեհապետն իր այցելութեանց մէջ յոյժ մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնած էր Հայոց եկեղեցւոյ Պատ. Թաղականութեան. ինչպէս յայտնի ապացոյց մ'էր, Քաղաքապետ Պ. Հոլպան սեղմելով Թաղ. Ատենադպիր Մեծ. Նազարէթ էֆ. Թորոսեանի ձեռքըն, ըսած է. «Վեհափառ Արքայն ինձ հրամայեց որ յանուն իրեն շնորհակալ լինիմ ի մասնաւորի ձեզ, այն պատուաւոր ընդունելութեան մասին։»

⁂

ՎԵՀ. ԿԱՐՈԼ Ա.Ի ԵՒ ԹԱԳԱԺԱՌԱՆԳ ԻՇԽԱՆԻ ՈՒՐԻՇ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՔԸ

Երկուշաբթի կէս օրէ ետքը, Վեհապետն և Թագաժառանգ իշխանն այցելեցին Նաւահանգիստն, Նաեւ Ելիզապէթ ռումանական նոր զրահաւորն. երբ Վեհապետը յատուկ շոգեմակոյկով մը նաւն ելաւ, թնդանօթաց 21 արձակումներ բարեւեցին Նորին Վեհափառութիւնն, և Թագաժառանգ իշխանը։ Վեհափառը պտտեցաւ ամբողջ զրահաւորն, և որովհետեւ առջի օրէն քիչ մը ցրտառած լինելով անհանգիստ կ'զգար ինքզինք և մանաւանդ ծովային ճամբորդութեան անվարժ, շուտ թողուց Ելիզապէթ զրահաւորն, և երբ նաւէն մեկնելով շոգեմակոյկ մտաւ, կրկին Ելիզապէթը թնդանօթի 21 արձակումներով բարի երթ մաղթեց իր Վեհափառին։

Վեհապետը պտոյտ մը կատարելով նաւահանգստի շուրջը, կառք նստեցաւ, և իր հետեւորդներով Ելիզապէթ ծառուղւոյն ծովի վրայ շինուած բացքեօշկը նստեցաւ ծովը դիտելու համար, որ ատեն Ելիզապէթ զրահաւորն ի պատիւ Նորին Վեհափառութեան ծովային մարզանքներ կատարեց, մի քանի անգամներ անցուդարձ կատարելով Վեհափառի առջեւէն։ Վեհապետն հեռադիտակ ձեռքին կը դիտէր Ելիզապէթի մարզանքներն, և երկու ժամի չափ անդ անցնելէ վերջը, բաց կառքով Նահանգի-Պալատը վերադարձաւ. Ժողովրդեան երկսեռ բազմութիւն մը խռնած էր իր Վեհապետի անցքին վրայ, և անդադար ուրհա՛ աղաղակելով օդը կը թնդացնէր։

Երեկոյեան ժամը 6 էն Վեհապետը սեղանի հրաւիրեց քաղաքիս բարձրաստիճան պաշտօնեաներն, օտար Տէրութեանց հիւպատոսներն և քաղաքիս պատուաւոր անձնաւորութիւններն, ինչպէս և հայազգի պատուաբեր վաճառական Պ. Ճիպրայէլ Մըրքենկեանը։ Սոյն պատուոյ սեղանին հրաւիրուած էին 60 անձինք։ Սեղանը դրուած էր եաւնկինաձեւ, այնպէս որ Վեհապետը մէջտեղ նստած, իր շուրջ եղածները բոլորն ալ դիւրաւ կրնար տեսնել։ Սեղանի վրայ Նախ բաժակ առաջարկեց Նորին Վեհափառութեան և Թագաժառանգ իշխանի կենաց ու բարի գալուստ մաղթեց Պ. Պելճիք, Գաւ. Ընդհ. Ժողովոյ Նախագահն, յետ որոյ Քաղաքապետ Պ. Հոլպան կարճ ատենախօսութիւն մը ըրաւ, և ի դիմաց Քէօսթէնճէի ամբողջ հասարակութեան՝ շնորհակալ եղաւ Նորին Վեհափառութեան բարի գալստէն, գոհունակութիւն յայտնեց վարչական կազմակերպութենէն, և մատոյց հաւաստիքն իրենց երախտագիտութեան ու հպատակութեան առ Գահն, ու իրենց համակրանքն առ Թագաժառանգ իշխան։ Բազմականք յոտնկայս պարպեցին այս բաժակն, որմէ ետքը Նորին Վեհափառութիւնը մի toast առաջարկեց ու հետեւեալ բանախօսութիւնն ըրաւ.

«Բաւական ժամանակ եղաւ, որ Տօպրուճա չեմ այցելած։ Այսօր Թագաժառանգիս հետ Ձեր մէջ գտնուելով, տասն տարուան մէջ Քէօսթէնճէի ըրած առաջդիմութեանը վրայ յոյժ ուրախ եմ։ Անցեալի մէջ, Նոր անուընն յայտնի եղող Թոմիսի (2) և աքսորուած Ովիդիոսի արձանովը զարդարուած Քաղաքը մեծ թուական մը ունի իր ծոցը։ Սակայն լիովին կը հաստատեմ, թէ Քէօսթէնճէ մօտ ապագային Եւրոպայի մէջ մեծ անուն ու համբաւ պիտի ստանայ. քիչ ժամանակամիջոցի մէջ Դանուբի վրայ ձգուելիք կամուրջի և նաւահանգստի ընդարձակութեան միջոցներով մեր նաւահանգիստ Արեւելքի մեծ նաւահանգիստներէն մին պիտի համարուի։

«Այսօր մեր նաւահանգստի մէջ գտնուած խիստ անուանի և Նոր Ելիզապէթ անուամբ պատերազմական զրահաւորը կ'ողջունեմ և կը շնորհաւորեմ, որովհետեւ միայն Տօպրուճայի ծովեզերքը գտնուող խոր ծոցերի միջոցաւ ծովային զօրութիւննիս գեղեցիկս առաջացաւ, վասն որոյ և ռումանական դրօշն հեռաւոր երկիրներէն համակրանօք ճանչցուեցաւ։

«Ուստի, Ռումանիոյ տէրութեան քիչ ժամանակի մէջ ստացած համբաւին ու բարեկեցիկ վիճակին աւելի առաջդիմելուն, և զիս այսքան փառաւոր և համակրանքով ընդունող Քէօսթէնճէի հասարակութեան առողջութեանը և բարեկեցութեանն, և ամբողջ Տօպրուճայի կենաց, վերցնելով այս բաժակ բոլոր սրտովս, ձեզի իմ շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ. «Կեցցէ՛ն Տօպրուճա, և Քէօսթէնճէի նաւահանգիստները»։»

Ներկայ բազմականք յոտնկայս ունկնդրեցին, և յետ աւարտման Վեհապետի բանախօսութեանն, պարպելով իրենց բաժակները vivat Carol! կոչեցին։ Սեղանի ատեն, Նորին Վեհափառութիւնը մասնաւորաբար իւրաքանչիւրին ուրախութիւնը կը հարցունէր մի քանի խօսք ուղղելով, առ որ, «շատ ապրի Ձերդ Վեհափառութիւնը» կը պատասխանէր։

Սեղանին ատեն զինուորական նուագախումբը զանազան ազգային եղանակներ կը նուագէր պալատի պարտիզին մէջ ի պատիւ հրաւիրելոց։ Սեղանէն ետքը՝ հրաւիրեալք ուրախ տպաւորութեան ներքեւ մեկնեցան պալատէն, և ժամը 7½ին Նորին Վեհափառութիւնն ու Թագաժառանգ իշխանն ընկերացած պալատական զօրավարաց, բաց կառքերով պտոյտ մը ըրին քաղաքին մէջ և Strada Carol I. մեծ պողոտայէն անցած միջոցին Hotel Transilvaniaի քով ժողովրդեան բազմութիւն մը ուրհա՛ աղաղակներով կեցուց Վեհապետի կառքն և ծաղկեփունջեր նուիրեց Նորին Վեհափառութեան ու Նորին Բարձրութեան։ Կառքերը վերին յաղթական կամարի շրջանն ընելով, միւս փողոցէն վերադարձան պալատը։

Այս երեկոյ եւս առաւել պայծառ ու փայլուն հրավառութիւն մը ըր Քէօսթէնճէ մի գիսաւոր աստղի կը նմանցնէր. դարձեալ ջահազգնացութիւն մը տեղի ունեցաւ, և երկիցս պալատան առջեւ համակրական ցոյցեր ըրին։ Զինուորական նուագախումբ մը կ'երգէր Ովիդիոսի արձանի հրապարակին, որ գոյնզգոյն լապտերներով լուսաւորուած, ռոմեն ազգի հին յիշատակներ կը յիշեցնէր, և յարգանքի հետ արժաւոր երախտագիտութիւն կը զարթուցանէր ռոմեն ժողովրդեան սրտին մէջ։ Երկրորդ նուագախումբը կը նուագէր Ելիզապէթ ծառուղւոյն վրայ, ուր հազարաւոր երկսեռ բազմութիւնն, ազատ երթեւեկով, ուրախութեան ու ցնծութեան տօն մը կը կատարէ։

Երեքշաբթի կէս օրէն ետքը, Վեհապետն և Թագաժառանգ իշխանը նախ այցելեցին քաղաքէն դուրս գտնուած երեք զօրանոցներն, ձիաւոր, հետեւակ և թնդանօթաձիգ զօրաց, և առանձին անոնց վիճակի մասին տեղեկութիւն պահանջեցին, որոց գոհացում տուաւ Տօպրուճայի զօրաբանակի հրամանատար Զօրավար Տիլքա. և յետոյ ժամը 3½ին այցելեցին քաղաքէս կէս ժամ դէպ ի հիւսիս եղող Անատօլ գիւղի արեւելակողմը նոր շինուած անասնոց վաճառանոցներն. այն տեղ հանդիսաւոր կերպով վաճառանոցի բացումը կատարեց ի ներկայութեան բազմաթիւ ժողովրդեան և բարձրաստիճան պաշտօնատարաց։ Ուլահաց եւ յունաց քահանաներն յատուկ աղօթքներ ըրին և մասնաւոր բարեմաղթութիւններ Նորին Վեհափառութեան։

Անատօլ գիւղի գիւղապետն ընկերացած գիւղի կալուածատէր պարոններին, ինչպէս և մեր Թաղ. Ատենադպիր Պ. Ն. Թորոսեանի, աղ ու հաց ներկայեց Վեհափառին, որ պատառ մը հաց թաթխելով աղի մէջ կերաւ. և յետոյ տեղային ժողովրդոց վիճակն հարցուց, և երկու ժամի չափ ամբողջ վաճառանոցները (3) շրջեցաւ, իր հաւանութիւնն յայտնեց, և շինուած ախոռն յարմարութիւնը գովելով, մեկնեցաւ անտի։

Երեքշաբթի երեկոյ, դարձեալ պատուոյ սեղան տրուեցաւ քաղաքի բարձրաստիճան պաշտօնատարաց, և Վեհապետն, երկու գիշերի եղած հրավառութենէն յոյժ գոհ, արգիլեց երրորդ անգամ լուսավառութիւնն, և սակայն Ելիզապէթ ծառուղւոյն վրայ կրկին փայլ մը ունէր հանդէսն, և Ելիզապէթ զրահաւորն առաջանալով ծովի խորերը, ելեկտրական լուսով կը լուսաւորէր Վեհապետի բնակութեան պատուհանները, և ելեկտրականութիւնը խառնուելով կայծի լուսին, ծառուղին և ծովը կ'ողողէին և ցորեկուայ պայծառութիւն մը կը յօրինէին։

Չ'մոռնանք աստ յիշել, որ Վեհապետն իր մասնաւոր շնորհաց արժանացուց քաղաքիս հասարակութեան ներկայացուցիչները. մասնաւոր հրաւէր մը ղրկելով ժամը 6ին կուսակալի պաշտօնարանը կանչեց, և անդ Պ. Կուսակալը շնորհաւորեց ամէնքը՝ մասնաւորաբար Վեհապետէն շնորհուած պատուանշաններուն համար։

Հայոց կողմանէ Արժ. Քահանան, Տ. Գաբրիէլ Ջինճիրճեան և Թաղականութեան անդամ Հաճի Մաթոս աղա Համբարձումեան արժանացան սոյն արքայական շնորհին։

Հայոց ընդունելութեան պատշաճ վարմունքն և պատրաստութիւնքը մեծ տպաւորութիւն գործած էին քաղաքիս զանազան տարրերին, որոց շատերը տեսնել փութացին Արքայական Գահն, և ո՛րքան պաշտօնական մարմինք շնորհակալ լինին և տեղացին գովէ, այնքա՛ն ալ արդար շնորհակալիք մ' կը բղխի Հայոց սրտերէ նախ առ Նորին Վեհափառութիւն, որ բարեհաճեց իր բարձր այցելութեամբ իր հայ հպատակաց սիրոյ հաւաստիքն ընծայել, և երկրորդաբար, առ Պատ. Թաղ. Ատենապետն ու Ատենադպիրն, որ անձնուէր ջանքով մը այսպիսի լաւ կազմակերպութիւն մը յղացան։

Չորեքշաբթի առաւօտ ժամը 8ին Վեհապետն և Թագաժառանգ իշխանն իրենց հետեւորդներով Կալաց մեկնեցան մասնաւոր կառախմբով մը։

Խ. Ն. ՈՍՏԱՆԻԿԵԱՆ

---

(2) Քէօսթէնճէի հին անունն է Թոմիս։

(3) Այս վաճառանոցք անասնոց առուծախի յատկացած պիտի լինին, ուրկ միայն կարելի է գին ու ծախս ընել, Ռումանիոյ՝ մասնաւորաբար Տօպրուճայի գաւառի տնտեսներուն յատուկ շինուած կառախմբով աստ փոխադրմամբ։

ՀԱՅ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՐԱԽԱՅՐԻՔԸ

Տարիներ անցան, և մենք այն միամիտ համոզման ու գիտութեան մէջ էինք, թէ առաջին անգամ Աբգար Թոխաթեցին քրտնաջան աշխատութեամբ Վենետիկ քաղաքէն կ'ընծայէ իւր ազգին հայ տպագրութեան առաջին երախայրիքը, կը տպէ հայ Սաղմոսարան մը 1565 ին։

Փրեդ. Միւլլեր, մեծ գիտնական, արդէն շատ տարի յառաջ՝ գիտնալով հայ ազգին մտաց ժրութիւնն ու գործունէութիւնը, և ճանչնալով անոր ձեռնարկութեան մեծ հոգին, տարակուսելով մը հարցուց առաջիկայ տողերը գրողին՝ թէ Առաջին հայ տպագրութիւնն ստուգիւ 1565 ի՞ն է։

Տարի մը յառաջ դրդեց գիտնական աշխարհիս հետաքրքրութիւնը հայ հին տպագրութեան մ'ըստ պատահման երեւան ելլելը, որ Աբգարի սաղմոսէն հինգ տարի յառաջ, — ինչպէս Հայ Տպագրութեան Նոր Երեւոյթը յօդուածոյն հեղինակը կը համարէր — Լէմպերկի մէջ տպուած է։ Այս տպագրութիւնը (Տաղարան) գտնուած էր Կերլա-Հայաքաղաքին Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյն մատենադարանին մէկ անկիւնը (1)։

Հիմայ մեր ձեռքն ունինք բոլորովին նոր և ստուգիւ ամենահին հայ տպագրութիւն մը։ Այս գիրքս վերջին ատեններս Վիեննայի Մխիթարեան Միաբանութիւնն ձեռք բերած է և կը պահէ Միաբանութեան մատենադարանը։

Այս հաղուագիւտ և գիտնական աշխարհի բոլորովին անծանօթ գիրքը Պարզատումար մըն է ըստ բաւականի մաքուր տպագրուած, մեծատառ, որ ո՛չ Հայաքաղաքի վերոյիշեալ Տաղարանին, ո՛չ Վիեննայի Մխիթարեան մատենադարանին հնագոյն հայ տպագրութեանց և ո՛չ ալ 1584 ին Հռոմ տպուած Գրիգորեան տումարին գրին կը նմանի։

Մատենին գիրքն՝ փոքրագիր ուղղաձիգ է, Թուահամար չունի։ Թերթերը նշանակուած են ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը տառերով, որոնք գրքին վերջին երեսին վրայ կարգաւ վերստին նշանակուած են թերթերուն թիւը ցուցընելու համար։ Իւրաքանչիւր թերթը նշանակուած է յաջորդ կերպով. ա. — ա. բ. — ա. գ. — ա. դ. — բ. — բ. բ. — բ. գ. — բ. դ. այսինքն՝ ա թերթին առաջին, երկրորդ, երրորդ թուղթը և՛ն. Ասոր յաջորդող չորս թուղթին վրայ բան մը նշանակուած չէ։ Նոյն կուգայ բ թերթն, իրեն յաջորդող բ. բ. — բ. գ. — բ. դ. թղթերովը եւ կը շարունակուի մինչեւ ը, որմէ կ'երեւայ թէ գիրքն ութը թերթ է։ Սակայն վերջին թերթն ամբողջ չէ, երեք թուղթ միայն ունի։ Եւ այսպէս ամբողջ գիրքն է՝ է թերթ × 8 թուղթ = 56 թուղթ, որուն վրայ աւելցնելով ը թերթին երեք թուղթն ալ կ'ըլլայ՝ 59 թուղթ։

Տպագրութիւնն, ինչպէս ըսինք, ըստ բաւականի մաքուր և կանոնաւոր է, ունի կարգաւորեալ կիտադրութիւն և գլխագիր։ Բառերն իրարմէ բաժնուած են. այնպէս որ կրնայ ըսուիլ թէ առաջիկայ գիրքն՝ իւր ժամանակին պարագաներուն նայելով, իւր սեռին մէջ ամենակատարեալն է։ Տպագրութեան սխալներն ալ նուազ են, ուստի և տպագրութեան գիտութեան ամէն օրէնքները վրան կ'երեւան, և որ ամէնէն նշանաւորն է, արտագրութիւնը կրկնագոյն է, սեւ ու կարմիր։ Սակայն ամբողջ գիրքը մէկ տեսակ գրով միայն տպուած է, որ թէպէտ մէկ կողմանէ աղքատութեան նշան է, սակայն մէկալ կողմանէ յայտնի նշան ու ապացոյց է միանգամայն հնութեան, այսինքն ժամանակի մը, երբ այլ եւ այլ գրեր փորագրել ու ձուլել տալ այնպէս դիւրին չէր։

Եւ ինչպէս որ երբեմն պատկերահաններ սովոր են իրենց անունն նկարին տակ գրել, — ինչպէս որ երբեմն գործատանց արտադրութիւնքն գործատան սեփական նշանը կը կրեն, այսպէս նաեւ մեր տպագրութիւնը, իւր յատուկ նշանն ունի վերջին երեսին վրայ, անուղղակի հասկցնելով իւր ժամանակակիցներուն և ապագայ սերնդեան՝ թէ կը պարծի հրատարակած սոյն գործքին վրայ։

Ինչպէս ըսինք, գիրքը Պարզատումար մըն է Հայոց 961 տարւոյն, և կը պարունակէ Պարզատումարէն զատ՝ Նշանագիր մը, որուն կը յաջորդեն ստորաբաժանեալ մասունք՝ 1. [illegible], 2. [illegible], 3. [illegible] եւ 4. [illegible]։ Ո՛չ յառաջաբան, ո՛չ յիշատակարան և ո՛չ ուրիշ մասնաւոր յայտարար նշան մ'ունի։

Այս է ահաւասիկ Վիեննայի Մխիթարեանց Մատենադարանին մէջ գտնուած հետաքրքրական մատեանն, որ յանձնուեցաւ առաջիկայ տողերը գրողին աչքէ անցընելու և քննելու։

Հոս առաջին խնդիրն այն է, թէ առաջիկայ հրատարակութիւնն ո՞ւր տպուած է եւ ե՞րբ։

Այս կրկին հարցման պատասխան տալն առ այժմ դժուարին է, ժամանակը կրնայ միայն յագեցուցիչ պատասխան տալ։

Գրքին վրայ վերոյիշեալ 961 թուականէն զատ՝ չկայ թուական մը, որով տպագրութեան տարին կարենայինք ճշդիւ որոշել։ Այսու ամենայնիւ զօրաւոր կռուան մըն է այս 961 թուականը, որով կրնանք քանի մը քայլ առնուլ և հետեւութեանց հասնիլ։ Մատենին առաջին և գլխաւոր ճակտին վրայ մէջ տեղը կայ միայն՝ «Այս է պարզատումար հայոց»։ Երկրորդ երեսն կայ՝ «Թիւ տարւոյն»։ Իսկ երրորդ երեսն կը սկսի բուն գիրքն այսպէս. «[illegible] . . . ։» Ուստի տօնացոյցը կը սկսի Հայոց 961 = Ք. 1512 թուականին։

Տօնացոյց կամ տումար մը շինողին առաջին գործքն է տարւոյն թիւը դնել, ա՛յն տարւոյն թիւը, որուն մէջն է, կամ որուն համար տումարը կը շինուի։ Ուստի բոլորովին անհաւանական է, թէ մատենագիրն իրմէ շատ ետքն եկող տարւոյ մը տարեթիւը դնէ իւր գրուածքին վրայ։ Բայց չ'ունի նաեւ բնաւ պատճառ մը մատենագիրն՝ անցեալ տարւոյ թուականը դնել գրած ու անշուշտ ժողովրդեան գործածութեան համար շինած մատենին՝ մանաւանդ տումարին վրայ, որ նպատակին չէր կրնար ծառայել։ Եւ իրօք ինչո՞ւ ներկայ տարւոյն մէջ տպուած տօնացոյցին վրայ, — օրինակի աղագաւ, դնենք աւելի 50 տարի յառաջ անցած թուական մը, այն է 1839 թուականը։

Յայտնի է ուրեմն, որ առաջիկայ մատեանը տպուած է կա՛մ սոյն տարին, զոր կը ցուցնէ թուականը, այսինքն՝ 961 = 1512, եւ կա՛մ քանի մը ամիս, և գուցէ նոյն իսկ տարի մը յառաջ սկսած է, որպէս զի նշանակուած 961 տարւոյն համար տումարը պատրաստ ու գործածելի ըլլայ։

Այս կը ցուցնեն տպագրութեան արտաքին որպիսութիւնը գրերուն մեծութիւնն և տձեւութիւնը, վերջապէս այն իրական տարբերութիւնն՝ որ կայ առաջիկայ մատենին եւ անկէ քիչ մ' ետքը տպուած մէկ տումարին կամ խորհրդատետրին մէջ, որ նոյնպէս Վիեննայի Մխիթարեան Մատենադարանն է եւ Կերլայի Տաղարանին տպարանէն ելած է, (—Թոխաթեցւոյն Վենետիկ դրոշմած Սաղմոսը չենք տեսած—) ինչպէս նաեւ 1584 ին Հռոմ տպուած հայերէն ու լատիներէն տումարին մէջ։ Ետքիններուն գիրը համեմատութեամբ աւելի կանոնաւոր շինուած, փոքր եւ կարգաւորեալ են, ուր որ առաջիկայ յոռի գրչագրի կամ ընդօրինակողի մը գրուածքին կը նմանի։

Արդ 1512ին տպուած սոյն մատեանն ուրո՞ւն և ո՞ր տպարանի հրատարակութիւնն է։

Վերը պատկերահանից և գործատանց օրինակն յիշատակեցինք։ Այսպէս են ի մէջ այլոց Մայնձի, Սէվրի, Վիեննայի և այլն յախճապակեայ գործատներն և այլն, որոնցմէ շատք ևս իրենց այլաբանական նշանը կ'ունենան։ Այսպիսի նշաններ ունէին և ունին տպարաններն ալ, որ որչափ կ'երեւայ, կրկին էր. Ի սկզբան անդ տպագրութեան՝ տպարանին կամ տպագրչին անունը յայտնի չէր դրոշմուեր գրքին վրայ, այլ տպագրապետին անուան սկզբնագրերը կը դրոշմուէին այլաբանական ձեւի կամ պատկերի մը մէջ, որ այլեւայլ տեսակ էր։ Ետքէն կամաց կամաց նոյն տպագրապետին կամ տպարանին տիրոջը կամ նոյն իսկ տպարանին անունը կը դրոշմուէր մատենին յիշատակարանին մէջ, որ հետզհետէ զանազան փոփոխութիւններէ անցնելով՝ ճակտին վրայ փոխադրուեցաւ, որ սովորութիւնը մնաց մինչեւ ցայսօր։

Այսպիսի վաղեմի ձեւ կամ նշանագրոշմ մ'ունի մեր մատեանն ալ։ Այս նշանագրոշմը, գրքին վերջին էջին վրայ կարմիր թանաքով տպուած է, եւ յաջորդ ձեւն ունի։ Քառակուսի տախտակի մը վրայ կեցած է հաւասարաթեւ խաչ մը բոլորակի կամ անուոյ մը մէջ հաստատուած։ Բոլորակը չորս հաւասար մասի բաժնուած է եւ ամէն մէկ մասն ունի իւր մէջը յաջորդ լատիներէն տառերը D. I. Z. A. Աս գրերը յայտնապէս կը ցուցընեն, նախ՝ թէ մատեանը Եւրոպա տպուած է, երկրորդ՝ թէ տպագրապետին կամ տպարանին տիրոջ անուան առաջին գրերն ասոնք են։

Բայց արուեստը՝ զասոնք առեղծուել, գտնել ու կարդալն է։ Փրեդ. Ռօդշէլդէր գիտնական գերմանացին, Նիւռնպէրկի մէջ 1730 ին, մինչեւ իւր ժամանակը տպուած մատենից այս նշանագրոշմներն ու մենագիրները (monogrammes) փնտռած, ժողոված ու հրատարակած է։ Երբեմն գիտնականս քսան տարի աշխատելով՝ քովէ քով բերած է այսպիսի 500 նշանագրոշմ, Եւրոպայի զանազան երկիրներէն ու քաղաքաց մէջ 1470 էն մինչեւ 1730 տպուած գրքերուն մէջէն։ Բայց դժբախտութեամբ, կամ բարեբախտութեամբ ըսենք, — վասն զի աստ աւելի մեծ յարգ կը ստանայ մեր գիրքը, — մեծաւ մասամբ Մոգունտիա, Նիւռնպէրկ, Սդրասպուրկ, Մարսէյլ, Հռոմ, Ամստէրտամ, Բարիզ, Լոնտոն, Վենետիկ, Բիզա և ուրիշ քաղաքներն այս միջոցին տպուած մատենից մէջ այս մեր նշանը չկայ, և ոչ ալ ասոր շատ նման դրոշմ մը կը գտնենք, եթէ ոչ յաջորդն, որ ունի ստուգիւ ընդհանուր նմանութեան հետք մը մերինին հետ. (3) բայց եթէ մտի դնենք՝ անմիջապէս կը գտնենք ասոր ու մերինին մեծ տարբերութիւնը։ 1. Ասիկայ սեւ յատակի վրայ սպիտակ դրոշմուած է։ 2. Կրկնախաչ է և կէս բոլորակին մէջ միայն երկու գիր կայ, այսինքն Z. T. (Cetero Taquino)։ 3. Բոլորակը կրկնագիծ է եւ երեքի բաժնուած. մինչդեռ մեր գրքին նշանագրոշմը սպիտակ յատակի վրայ կարմիր դրոշմուած է, միախաչ, շրջանակը միագիծ և չորս հաւասար մասի բաժնուած՝ ամէն մէկ մասը կը պարունակէ կամ ունի իւր մէջ մէյմէկ գիր, այսպէս. D. I. Z. A. որ ինչպէս ըսինք, տպարանատիրոջ անուան առաջին գրերն են։

Վերոյիշեալ կրկնախաչ Z. T. նշանագրոշմով ուրիշ քանի մը գիրք տպուած է ի Վենետիկ Յովհաննէս Ջէգտէրոյ կամ ըստ այլոց Դաքուինոս Դրիտինացիէն (Taquinus de Tridino), որուն անուամբ տպուած մատեանք միայն 1492 մինչեւ 1535 թուականը կը կրեն։ Կրնայինք մեր հայ տպագրութիւնն ալ ասոր ընծայել, այնչափ աւելի, որչափ այս ալ նոյն միջոցին, այսինքն 1512 ին կ'իյնայ, բայց ինչպէս, ըսինք ասոր նշանը մեր նշանագրոշմին ամենեւին չի համապատասխաներ։

Ահաւասիկ մեր համոզումն ու կարծիքն՝ առաջիկայ մատենին վրայ։

Մինչեւ հիմայ ըսածնիս ամփոփելով, կ'ըսենք՝ թէ ամէն նշանները կը համոզեն, որ այս մատեանն դրոշմուած է Հայոց 961 թուականին, այսինքն՝ 1512 փրկչական թուականին, որով և՛ այս գիրքը՝ մինչեւ հիմայ մեզի ծանօթ հայ հնագոյն տպագրութեանց ամենահինն է և մեր տպագրութեան սկիզբն գրեթէ կէս դար մը կը մօտեցընէ տպագրութեան հօր՝ Կուտէնպէրկին։

Հ. Գ. ԳՈՎՐԻԿԵԱՆ
(Հանդէս Ամսօրեայ)

---

(1) Տե՛ս Հանդէս ամսօրեայ, 1888, Թ. 8. էջ 138։

(2), (3) Պատկերը տեսնել բնագրին մէջ, Ծ. Խ. Ա.

ԱՒԵՏՐԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Ի ՄԱՐՍԻԼԻԱ

Ընդ հովանաւորութեամբ Աւետարանական Սենեկին
9, Սէնդ-Գամթէրին փողոց, 9

Արհեստական ուսմանց տեւողութիւնն է երկու տարի։ Սակայն նախապատրաստական տարի մը, որ անհրաժեշտ է այն օտարականաց որք ըստ բաւականին չեն գիտեր Ֆրանսերէնն, յատկացեալ է այն երիտասարդաց որոց կրթութիւնը շատ տարրական է։

Վարժարանը գիշերանոց մը ունի օտար աշակերտաց համար. տարեկան վճարն է 1900 Ֆրանք։ Դիմել վարժարանի Տնօրէնութեան։ 587 12—15

ՏՈՔԹ. ՄԻՍԱՔ ԷՖ. ՃԷՎԱՀԻՐՃԵԱՆ գաւառաց մէջ շատ տարիներ քաղաքային բժշկութեան պաշտօնն յաջողապէս վարելէ յետոյ, այժմ Կ. Պոլիս հաստատուած է, և իւր բնակարանն (ի Վլանկա, Յունաց Ս. Թորոս եկեղեցւոյ կից,) հիւանդներ կ'ընդունի ձրիապէս՝ չորեքշաբթի արտաքին հիւանդութեանց համար, և շաբաթ օր ներքին հիւանդութեանց համար, ժամ 1-5։ Վկայեալ աղքատ հիւանդաց վրայ վիրաբուժական գործողութիւններն ևս ձրի կը կատարէ։ Շաբթուն միւս օրերը մինչեւ ժամ 6 հիւանդ կ'ընդունի, մասնաւորապէս ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնք, մանկաբարձութիւն, և վիրաբուժական գործողութիւնք.—քարահանութիւն, խեղաբուժութիւն, լուսնոտութիւն, ևն. որոց վրայ յատուկ փորձառութիւն ունի։
768 10—20

ԱԶԴ

Բերաւան շոգենաւը, Լիվրբուլէն աստ կ'սպասուի ամսոյս 9ին։

ԷՏ. ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Գ. Ծակալ Բերաւան Ընկ.

ՍԳՈԹԻ ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ
Կ. Պոլիս, 25 սեպտեմբեր 1889

Պարոնայք Սգոթ և Պոուն,

Յորմէ հետէ սկսած եմ գործածել ձեր Սգոթի Օշարակը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունեցայ մանկանց խուլային և անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դէպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս համեղ և յաջող պատրաստութիւնը միշտ Նախամեծար համարուելու է Մօրու ձկան իւղէն և կը յանձնարարեմ զայն։

ՏՐ. Ա. ԱՆՏՐԷԱՏԷՍ
Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակի

ԲԱՑՈՒՄՆ
ՄԱՅԵՐԻ ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆՑ
Ի ՊՈԼԻՍ—ԿԱՄՈՒՐՋԻՆ ԳԼՈՒԽԸ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓԻ ՎՐԱՅ ՀԱՆԴԵՐՁՆԵՐ
ԱՐԱՆՑ, ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ և ՏՂԱՅՈՑ համար
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՄԵՆԷՆ ՃՈԽ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
Արանց ԱՐԴՈՒԶԱՐԴԻ վերաբերեալ ամեն բաներու համար
ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ ԿՈՒԳԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ՆՈՐԵԼՈՒԿՆԵՐԸ
Ի վաճառ հանուած բոլոր ապրանքները կը զանազանուին իրենց ԼԱՒ ՏԵՍԱԿՈՎ, ԸՆՏԻՐ ԿԱՐՈՒԱԾՈՎ և ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՁԵՒՈՎ։
ՄԱՅԵՐ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ դրութիւնն եղած է, է և պիտի ըլլայ միշտ
ԱՂՈՒՈՐ, ԱՂԷԿ ԵՒ ԱԺԱ՛Ն
Երթա՛նք ՄԱՅԵՐԻՆ 827

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Բ. Ն. ՔՐԻԹՕՓՈՒԼՕ
Ի Մեծ-Շուկայ Սօրկուճճու խան թիւ 8—9
Եւ Սուլթան-Համամ Նորաշէն Պօյաճը-խանին տակը.

Սոյն վաճառատունն որ արդէն հանրածանօթ հաստատութիւն մը դարձած է, այս անգամ իւր գործն աւելի ընդարձակելով, և իւր պատուարժան յաճախորդաց աւելի դիւրութիւն մը ընծայելու համար, մեծ ճիւղ մը եւս բանալով Նորաշէն Պօյաճը-խանի տակ, կ'ազդարարէ իւր ազնիւ յաճախորդաց, որ հատընտիր ապրանքներ Եւրոպայէն բերելով, այսինքն, ծաղիկ, փետուր, մկրտութեան վերաբերեալ հանդերձանք, և հարսանեաց համար այլազան ծաղկեպսակներ և ծաղկէ փունջեր, ժապաւէն, ժանեակ, շղարշ, «պրօտէ», «պարէզը» «քէօփիւր», «թառլաթան», «ճունի», «պուկրան», «թիւլխօմէ», «մուսուլինա», «ըսբաթըրին», «Ֆորմա», «Ֆիտօ», շապիկ, վզնոց, թաշկինակ կտաւեայ, մետաքսեայ, և զանազան տեսակներ, «ֆերզա», վարագուրանոց, թաւիշ, «սաթէն», սնդուս, «քրէբ-տանկլէ», «պունճուգլու-խարճ», և այլն, և այլն, խիստ գոհացուցիչ ու աժան գնե, բոլ պիտի վաճառէ, թէ՛ մեծ և թէ՛ փոքր քանակութեամբ գնորդաց։

Ասկէ զատ, մանաւանդ հարսանեաց և մկրտութեան պէտքերու աւելի կարեւորութիւն տալով, իւր գործին մէջն առած է, շատ տարիներէ ի վեր սոյն ճիւղին մէջ ձեռնահաս հանրածանօթ ձեւագէտ (մօտիստրա) Թերձակեան Մաթէոս անուն մասնագէտ անձն, որ հարսանեաց ամենաընտիր մոմեր կապելու առաջնակարգ վարպետ մ'է, և որ այսու ծանուցագրով կը յայտարարէ թէ՛ որոշուած է հարիւրին քառասուն խիստ մեծ զեղչ մը ընել, որպէս զի իրեն դիմող բոլոր յաճախորդները թէ՛ ապրանաց, թէ՛ ճաշակի, և թէ՛ գլխաւորապէս գներու աժանութեան մասին համանգամայն գոհացուցիչ լինի
773 7—10

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

69

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,515,542
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 2,085,347

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,581,000
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 967,900

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վստահաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար յիշեցնել. նաև եթէ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասնին 17,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 ·Մ Ա Ր Ի Թ Ա Յ Մ· ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

ԻԼԱՆ

ԽԱՉԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՐ ՇԱՀԱՆԷ

— —

Երզադը ումումիյէ անպարը իչիւն իքի նէվ ֆասուլեա իլէ նօհուտըն մինադասասըիա պաշլանաճաղընտան Թալիպ օլանլարըն բաղար վէ չարշընպէհ կիւնլէրի Խաչինէի Խասսար Շահանէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

16 իյլուլ 305
314 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Ինշաաթը աաքերիյէ իչիւն պիր տէֆալըդ միւպայեա օլունմադ իւզրէ մէվզըի միւնադասայա դօնուլան իւչ պին ատէտ մաչունա վէ իքի պին ատէտ սըրա դալասըն խլուլըն նիրմի պէչինճի բազար իրթէսի կիւնիւ գարըը դամթիսի վէ իրթէսի կիւնիւ նիւզտէ պէչ թէնզիլաթը օլտուզընտան Թալիպ օլանլարըն ինշաաթը ասքերիյէ տայիրեսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

21 իյլուլ 1889 817
Նօ. 13 2—3

— —

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Շամը շէրիֆ վէ ճիվարը մէվզըինտէ պուլունան ասաքիրի Շահանէ իչիւն մաճալինճէ մէվզըյի միւնադասատա պուլունան կաղ վէ համթալ վէ քէօմիւրիւն պուրատա իխասընա Թալիպ օլանլարըն մադամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրեսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

21 իյլուլ 1889 818
Ն. 12 2—3

— —

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

— —

Թահնիյէ իտարէսի հասըլաթընտան ֆիրուխթ օլունաճադ իքի նիւզ պին դըյէի ճէտիտ դալըն քէրէկին պէհէր դըյէսի տօգուզ պուչուդ բարայա Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իլուլը րումինին նիրմի ալթընճը կիւնի դարար վիրիլէճէկկինտէն իշթիրաընա Թալիպ օլանլարըն լէվազըմաթ տաիրեսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

21 իլուլ 1889 819
Նօ. 14 2—3

— —

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

— —

Թարապուլուսը Ղարպ ֆըրդասը իչուն միւպայեա օլունաճադ իքի նիւզ դըրդ տէօրթ պին իքի նիւզ դըյէ բիրինչ իլուլը րումինին նիրմի նէտինճի չարշանպէհ կիւնի դարարը դամթիսի վիրիլէճէկկինտէն վէ իրթէսի կիւնի նիւզտէ պէշ թէնզիլի դապուլ օլունաճաղընտան իխասընա Թալիպ օլանլարըն մադամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տաիրեսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

21 իլուլ 1889 820
Նօ. 15 2—3

— —

ՅՕԴԱՑԱՒԸ ԵՒ ՄԻԶԱՆՑՔԻ ՔԱՐԸ

ՉԵՆ ԿՐՆԱՐ ԲՈՒԺՈՒԻԼ ԱՌԱՆՑ ԼԻԹԻՆԻ

Տ. ը Բէօքէէլի հատաւոր Սէլ տը Լիթինները, փոքրաքանակ առնուելով, քիչ ժամանակի մէջ կ'անհետացնեն միզանցքին մէջ գտնուող աւազը և քարը։ Այս երեւոյթով կը բացատրուի իրենց ազդուութիւնն ընդդէմ վերեւ նշանակեալ հիւանդութեանց։ 445

ԼԸ ՓԷՌՏՐԻԷԼ և ԸՆԿ. LE PERDRIEL & Cº. Ի ՓԱՐԻԶ և Դեղարանաց մէջ։

THE CROWN PERFUMERY COMPANY

ՀՈՏԱՒԷՏ ՆԻՒԹՈՑ ԳՈՐԾԱՐԱՆՔ ԼՈՆՏՈՆԻ «ԹԱԳ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Այս գիւտութիւնները շատ խիտ են, և անքաղդատելի են իբր բուրման տևատութիւն և տեւականութիւն։ Աւասիկ անոնցմէ մէկ քանիին անունները.

ԹԷՆՔԼ ՎՈՒՏ (Թէնքլի փայտ) ՎԱՌԷՏ ՎԻՕԼԷԹ (Մանիշակ անտառաց) ԼԻԼԻ ՕՎ ՏՀԸ ՎԱԼԷՅ (Շուշան հովտաց) ՀՈՒԱՅԹ ՐՕԶ (Ճերմակ վարդ) ԳՐԷՊ ԷՅՊԼ ՊԼՈՍՍԸՄ ՀՈՒԱՅԹ ՀԷԼԻՕԹՐՕՊ ՈԹԱՖԷՆՈԹԻՍ	ՄԱԹԻՕԼԻԱ ՃՕՔԻ ՔԼԸԲ ԷՍ. ԲՈՒՔԷ ՄԱՐԿԱՐԻԹԱ ԻԼԱՆ. ԻԼԱՆ ՕՐՈՐՈՆԱՔՍ

Այս և այսպէս ուրիշ հոտաւէտ նիւթեր մեծ հռչակ հանած են Եւրոպայի արքունեաց, ազնուականութեան և բարձր դասուն մէջ, իրենց հոտին փափկութեան և տեւականութեան համար։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԳՈԼՕՆԻԱ ՋՈՒՐ։ Ուրիշ ո և է գործարաններէ եկածէն գերազանց։ Մէկ փորձ միայն կը բաւէ։

ՕՐԱԼԻՆ ՓՈՇԻ ԴԷՄՔԻ ՀԱՄԱՐ։ Այս փոշին յաջողած է մինչեւ հիմա բոլոր գործածուածներուն մէջ և ընդունուած է ազնուականութենէն և բարձր դասէն։ Դիմաց գոյնին փափկութիւն կուտայ, առանց հետք թողլու, մորթը կը պահպանէ աւելէն, հովէն, և փշտիկները կ'արգիլէ։

Կեղծիքէն զգուշանալու համար, պէտք է դիմել միայն Կ. Պոլսոյ միակ գործակալին ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

231 Անգլիական ընդհանուր Մթերանոց

Թիւ 95 և 97, Եկեղեցք Գալըրրըմ, Թրամուէյից կայարանին մօտ, Վոյվոտայի պահականոցին կից։

ՆՈՐՎԵԿԻՈՑ ԳԱՐԵՋՈՒՐ

Ցրիտէնկլաներսի Բէլ Ալը Կ. Պոլսոյ կը միմային և բոլոր երկրաց ամենէն ազնուական յարմար բժշկինքն է։ Այս գարեջուր ոչ մէկ վտանգաւոր նիւթ և ամենէն հաշտելաւոր քիմիական նիւթերը կը ներառէ գերազանց ալկոհոլով ամէն գործածողներն։

Զօրաւոր և երկարատեւ պարծանքին մը փրկուեան կարոտ նիւթ անոնց, անդամը կը բանայ և շատ նպաստաւոր ազդեցութիւն կ'ունենայ տկարացած կազմին ջղերուն վրայ։ Այս գարեջուր կը յանձնարարուի նշանաւոր բժիշկներէ։

Դիմել ի Կեդրոնատեղին և Գործակալին ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ

Պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից, թիւ 95 եւ 97, Ղալաթիա։ 76

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ

LA ROUENNAISE

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837

Կեդրոնատեղի՝ 18, Սէն-Մառք փողոց, Բարիզ

Դրամագլուխ, 4,000,000, Վճարեալ վնասներն իբր 30,000,000

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի գրասենեակս ընդհանուր գործակալութեան, Ղալաթիա, Մահմուտիէ փողոց, Թիւ 2, Ճէրէմեան խան, Գամոնտոյի Պանգային դիմաց։

186 Ընդհանուր գործակալք բովանդակ Թուրքիոյ և Յունաստանի
ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ և ԸՆԿ.

"ՖՕՐԹՈՒՆԱ,,

Ընդհանուր ապահովագրական Անանուն Ընկերութիւն

Հիմնեալ ի Պէրլին, յԱմին 1868
Դրմգլխ. 1,875,000 Ֆր.
Պհեստ. դրամ 1,337,000 »

"ՏԻՒՍԷԼՏՕՐՖԸՐ,,

Ծովային, Գետային եւ Ցամաքային ընդհանուր ապահովագրական Ընկերութիւն

Հիմնեալ ի Տիւսէլտորֆ, 1845
Դրմգլ'ս. 3,750,000 Ֆր.
Պհեստ. դրամ 3,099,367·45

Ընկերութիւնքս որք միացեալ են Կ. Պոլսոյ Հրապարակին վրայ, փոխադարձ երաշխաւորութեամբ կ'ապահովագրեն ամէն տեսակ վաճառք և դրամածրարներ, ընդդէմ ծովային, գետային և ցամաքային փոխադրութեան վտանգաց, խիստ շահաւոր պայմաններով։

ՀԱՆԶԷԱԹԻՇԷ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Հիմնեալ ի Համպուրկ յԱմին 1874
Դրամագլուխ 3,750,000 Ֆր.
Պահեստի դրամ 600,000 »

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի ամէն տեսակ կալուածներ, կարասիք, մթերանոցներու և վաճառատանց մէջ ապրանքներ, ամենաշահաւոր պայմաններով։ 583

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն առնուլ ուզողներ կը հրաւիրուին դիմել առ. ՏԻՐԱՆ Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, ընդհանուր գործակալ վերոյիշեալ երեք ընկերութեանց, ի Պոլիս, Պաղչէ-Գափու Րասիմ Փաշա Խան, Թիւ 13 և 14։

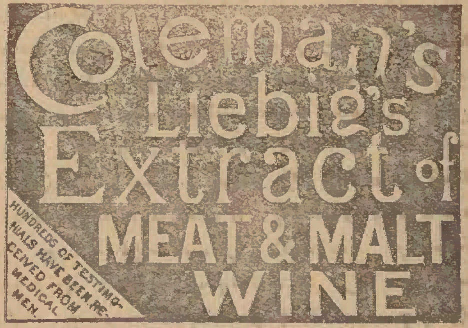
Coleman's
Liebig's
Extract of
MEAT & MALT
WINE
HUNDREDS OF TESTIMONIALS HAVE BEEN RECEIVED FROM MEDICAL MEN

ԳՕԼԻՄԷՆԻ ԳԻՆԻՆ հեշտահամ և կազդուրիչ ըմպելի մ'է, բաղկացեալ Բորդոյի գինիէ, և Լիէպիկի մսի հիւթէ և Մալթի հիւթէ, կազմելով պարզէս սնուցանող, զօրաւոր և գրգռիչ խառնուրդ մը, որ թէ առողջ և թէ անկար մարդոց համար լաւ է հաւասարապէս։

Բժշկական համալսարանն հաւանած է նմա և բազմաթիւ նշանաւոր բժիշկներէ յանձնարարեալ է. ՀԱԶԱՐԷ ԱՒԵԼԻ ԲԺԻՇԿ գրկած են իրենց վկայութիւններն։ Ահա կը թարգմանենք վկայութիւնն տուքթոր

Թ. ՐԷՃԻՆԱԼՏ ՃՕՆՍ Մ. Ր. Օ. Ս. Լ. Լ. Մ. Ք. Օ. Բ. Ճ. ԵՒ ԸՆԿ.

26, Լորն Րոտ և 24 Համիլդըն Սգուէյր

Պրքընհիտ, 2 սեպտեմբեր 1889

Պարոնայք — Ինկատ առնլով խորդախ մրցման մը հանած զանազան լուրերը, կը փափաքիմ յայտնապէս գրուցել ձեզ թէ որչափ գոհ եմ ձեր Մսի և Մալթի պատրաստութեննէն։ Քանի քանի անգամներ տեսած եմ սոսոր առողջարար ազդեցութիւնն այն հիւանդութեանց վրայ որոց համար պատուիրած եմ զայն, և ինչ ինչ պարագայից մէջ ձեռք բերած եմ հրաշալի արդիւնքներ զորս պարզ գինին (առանց մսոյ) չպիտի կրնար տալ։

Ընդունեցէք, և այլն և այլն. Թ. ՐԷՃԻՆԱԼՏ ՃՕՆՍ

Ի վերջոյ, մայրաքաղաքիս գլխաւոր բժիշկք ջերմապէս յանձնարարած են զայն։

Հարցնել ԳՕԼԻՄԷՆԻ ԳԻՆԻՆ Լիէպիկի մսի և Մալթի խառնուրդով, զգուշանալ կեղծերէն։

Դիմեցէք ասորապդրելյն, միակ գործակալ ի Թուրքիա Գոլիման և ընկերութեան գործարանին Ս. Ջորճ Նորուիչ և Լոնտոն։ ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից. Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա 80

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈԹԻ ՕՇԱՐԱԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ԺՈՒՏ ԻԻՂ

Իփոփոսֆիթ տը շօւլ է սօտայով

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՈԹԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, իբրոփոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճօղածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։
Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԸՐ ԸՆ ՀՕՐՃԷԼ 443

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՑԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՍԷՅԼԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլէ և Բօրտօ վերջի կանոնաւորութեան

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիա երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 300 Ֆրանք
Բ. » 220 »

Ուղեւի և արտ օգնութեան

Նաւողչէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՄՈԹԷ ՐԸԳՈՒԼ
Թիւ 17-18 Քէւչէլէք Մէկէք
371 Մոմհանէ փողոց, Թիւ 14

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

MYRTOL du Dr LINARIX

1244 *Lauréat de la Faculté de Médecine de Paris*

Le MYRTOL LINARIX est présenté sous forme de Globules employés avec le plus grand succès contre les

AFFECTIONS CHRONIQUES DE LA POITRINE:
Rhumes, Bronchites, Catarrhe, Asthme avec Oppression et Palpitations.

Les GLOBULES DE MYRTOL LINARIX doivent être pris à la dose de 6 par jour : 2 le matin, 2 vers midi et 2 le soir.

Toutes les personnes qui prennent les VÉRITABLES GLOBULES DU Dr LINARIX *s'accordent à reconnaître qu'elles respirent plus facilement.*

Exiger les Véritables Globules Linarix *de* CLIN & Cie, *de* PARIS, *que l'on peut se procurer chez les Droguistes et Pharmaciens.*

ԼՈԳԱՐԱՆՆԵՐՆ ՀԵՇՏԱՐՈՅՐ ԿԸ ԽՆԿՈՒԻՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐՈՎ

Լոգարանիջեւ արդուզարդի համար

Այս աղերն, առողջապահական ճոխ յատկութիւններ ունենալով, շատ անուշ կ'ընեն ջուրն և հեշտաբոյր հոտ մը կուտան նմա։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐԸ անմահ ազդեցութիւն ունին գեղեցկացնելու և պահպանելու համար մորթը, թաւշանման ընծայելով զայն, և գոյնին տալով գեղ ու թարմութիւն։

Արեւելեան Անուշահոտ Աղերը գործածելու են ՀԻՒԱՆԴԱՑ ՍԵՆԵԿԻՆ ՄԷՋ, զի կը նպաստեն օդը զովացնելու և հաճոյ են հոտոտելեաց։

Այս աղերուն հակաճենխական յատկութիւնները շատ օգտակար են մորթի հիւանդութեանց։

Ս. ԹՐԷՎԱՏՕ և ԸՆԿ. 27, Ճիուրի Սգ. Լոնտոն

Դիմել առ միակ գործակալն ի Թուրքիա
ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, ճամահականոցին քով, կայարան Ղալաթ-իա-Շիշլիի Թրամուէյից, թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 681

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

1686

1889 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՑՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վոսփորէն Իջնող շոգենաւներ

11 45 Վանիք. Չէնկել. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիք.
11 45 Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
11 45 Եէնիմ. Մէղ. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Սթէն. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
11 45 Պէյգօզ Բաշապ. Չուպգ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
12 30 Ր. Ա. Գավագ Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյա. Թարպ. Պէյգօզ Բաշապ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկիւտար
1 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
1 45 Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշապ. Չուպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյ. Գուզ. Պէշիք.
2 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ Թարապ. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
3 — Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Սթէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
3 20 Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշպ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
4 15 Մէզպ. Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշապ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիք.
4 30 Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Եէնիք. Սթէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
5 45 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թար. Եէնիք. Սթէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիքթաշ
7 — Եէնիմ. Մէզարպ, Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշապ. Եէնիք. Միրկ. Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտ. Արնավ. Չէնկէլ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէշիք. Իւսկ.
7 45 Ա. Ր. Գավ. Մէզպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Սթէն. Միրկէօն Ր. Հիսար Պէպէք. Արնվ. Օրթաք. Պէշիք.
8 45 Մէզպ. Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ. Բաշպ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
9 — Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Պօյաճ. Ր. Հիսար Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
10 — Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյ. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Օրթ. Պէշիք.
10 30 Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյ. Թարպ. Եէնիք. Պօյճ. Ր. Հիսար Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիք.
10 35 Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշպ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզ. Իւսկ.
11 — Մէզպ. Պէօյ. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Արնվ. Օրթ. Պէշիք.

Կամուրջէն Ելնող շոգենաւներ

1 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Պօյաճ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյ. Մէզպ. Եէնիմ.
2 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմահալլէ
2 15 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Չուպ. Բաշպ. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ.
2 15 Գապաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկէլք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշպ. Պէյգ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
3 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Պօյաճ. Սթէն. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւ. Մէզպ. Եէնիմ.
4 — Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Չուպ. Բաշպ. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ.
4 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Ր. Հիսար Պօյաճ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ.
5 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ. Ր. Ա. Գավագ
6 — Գապաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Արնավ Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյ. Մէզարպ. Եէնիմ.
7 — Պէշիք. Իւսկ. Գուզկունճ. Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնավ. Գանտլ. Ա. և Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւքտ. Մէզպ. Եէնիմ.
8 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէ. Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյ. Մէզպ. Եէնիմ.
9 15 Պէշիք. Օրթ. Արնվ. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Չուպ. Բաշպ. Պէյգօզ Թարապ. Պէօյ. Մէզպ.
10 5 Գապ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպուգլը Բաշապ. Պէյգ. Թար. Մէզ. Ր. և Ա. Գավագ.
10 15 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Սթէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյ. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկէօն Եէնիք. Թարպ. Պէօյ. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 — Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպ. Բաշապ. Պէյգ.
11 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք.
12 — Պէշիք. Օրթ. Արնվ. Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք.